

ระบบแม่ : ความสัมพันธ์ทางสังคมของชุมชนกะเทยคาบาเรต์โชว์ ในสังคมไทยและเยอรมัน¹

วัชรวุฒิ ชี้อัสตัย* พัชรินทร์ สิริสุนทร และ ธาณิดา บุญวรรณ

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ประเทศไทย

Mother Clanship: The Social Relations of *Kathoe* Cabaret Performers Assemblage in Thai and German Societies

Wacharawuth Suesat* Patcharin Sirasoonthorn and Thanida Boonwanno

Faculty of Social Sciences, Naresuan University, Thailand

Article Info

Research Article

Article History:

Received 18 October 2021

Revised 1 April 2022

Accepted 5 May 2022

คำสำคัญ

ระบบแม่

ความสัมพันธ์ทางสังคม

ชุมชนกะเทย

Keywords:

Mother Clanship,

Social Relation,

Kathoe Assemblage

* Corresponding author

E-mail address:

wacharawuths56@nu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ระบบความสัมพันธ์ทางสังคมของ บั๊จเจกกะเทยในชุมชนกะเทยคาบาเรต์โชว์ ในสังคมไทยและเยอรมัน โดย ประยุกต์ใช้วิธีวิทยาฐานรากเชิงประกอบสร้าง เก็บข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมาย ที่เป็นกะเทยคาบาเรต์โชว์ จำนวน 21 ราย ทั้งในประเทศไทย และประเทศ เยอรมนี ผลการศึกษาพบว่า ระบบความสัมพันธ์ทางสังคมของบั๊จเจก กะเทย หรือที่เรียกว่า “ระบบแม่” เป็นกลไกทางสังคม ที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อ ช่วยเหลือ ปกป้อง และลงโทษบั๊จเจกกะเทยที่เป็นสมาชิกในชุมชนกะเทย ใน ลักษณะของการใช้อำนาจผ่านระบบความสัมพันธ์ทั้งแนวดิ่งและแนวราบ

Abstract

This article aims to analyze the social relations of the *kathoe* cabaret performers assemblage in Thai and German society. The constructionism grounded theory was applied as a research methodology. 21 *Kathoe*s were selected from Thailand and Germany. The findings showed the social relations among the *Kathoe* assemblage or so called “Mother Clanship” was created as a social mechanism for helping, protecting, and punishing members in the *Kathoe* assemblage in both horizontal and vertical dimensions.

¹ บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การประกอบสร้าง ความทับซ้อน ซ้ำซ้อน และ เลื่อนไหลของอาณาบริเวณ : กรณีศึกษา ชุมชนกะเทยในไทยและเยอรมนี” ซึ่งได้รับทุนอุดหนุนจากโครงการ ปรินญาเอกกกาญจนานิกเชก รุ่นที่ 15 (โครงการความร่วมมือระหว่างสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และมหาวิทยาลัยนเรศวร)

1. บทนำ

การศึกษาความสัมพันธ์ทางสังคมของบุคคล และการอธิบายปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการรวมกลุ่ม หรือการก่อตัวของปัจเจกบุคคล ทั้งในมิติเชิงบวก และมิติเชิงลบ ล้วนสะท้อนกิจกรรมทางสังคมที่มนุษย์สร้างขึ้น เพื่อเชื่อมโยงตัวตนทางกายภาพเข้ากับสิ่งแวดล้อม รวมทั้งสร้างเครือข่ายระหว่างปัจเจกบุคคล ดังนั้น ความรู้ความเข้าใจในรูปแบบของความสัมพันธ์ทางสังคมจึงมีความสำคัญ เพราะเป็นหลักการเบื้องต้นในการศึกษาการก่อรูปของ “สังคม” หรือ “ชุมชน”

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า สังคมมนุษย์มีการก่อรูปและพัฒนาอย่างยาวนาน จนกระทั่งมีความซับซ้อนมากขึ้นเรื่อย ๆ ตามลำดับ แต่อย่างไรก็ตาม DeLanda (2002, 2010) ได้นำเสนอโมทัศน์ใหม่ที่มีต่อการวิเคราะห์สังคมมนุษย์ โดยมีความเชื่อพื้นฐานว่า สังคมของมนุษย์ไม่ได้มีการพัฒนาแบบเส้นตรง มีความซับซ้อน ยืดหยุ่น และมีความกลับไปกลับมาอยู่ตลอดเวลา โดย DeLanda (2006a) ได้นำเสนอประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับการรวมกลุ่มแบบใหม่ หรือที่เรียกว่า “การเข้ามาชุมนุมกัน (Assemblage)” ประกอบด้วยคุณลักษณะสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ ประการแรก การเข้ามาชุมนุมกันเป็นการรวมของสรรพสิ่งที่มีความหลากหลาย โดยความหลากหลายเหล่านั้นไม่เป็นอุปสรรคต่อการรวมกัน ประการที่สอง การเข้ามาชุมนุมกันไม่ได้เชื่อมโยงเพียงแค่สรรพสิ่งที่เป็นปัจเจกบุคคล แต่ต้องประกอบไปด้วยวัตถุสิ่งของ และเรื่องราวต่าง ๆ และประการสุดท้าย สรรพสิ่ง queer ที่เข้ามาชุมนุมกันจะต้องรักษาภาวะอิสระของตน (Autonomy) เอาไว้ เพราะเมื่อมีการยุบสลายของสรรพสิ่งต่าง ๆ จะต้องแยกออกไปประกอบสร้างใหม่กับสิ่งอื่น ๆ ได้อย่างมีพลวัต (DeLanda, 2016)

เมื่อพิจารณาข้อเสนอดังกล่าวของ DeLanda (2016) ผู้เขียนพบว่า ลักษณะของการเข้ามาชุมนุมกันของสรรพสิ่ง ที่ปรากฏในกลุ่มของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมิติของพิธีกรรมและความเชื่อในสิ่งเหนือธรรมชาติของกะเทย² ในบริบทของสังคมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้สะท้อนปรากฏการณ์ทางสังคม ที่ช่วยต่อยอดความรู้ความเข้าใจในประเด็นด้านโครงสร้างและความสัมพันธ์ทางสังคมรูปแบบใหม่ที่พบในโลกยุคปัจจุบัน ตัวอย่างเช่น การปรากฏตัวของ “คนทรงนัต หรือนัตกะต่อ (Nat Kadaws)” ในพิธีกรรมเฉลิมฉลองนัตในประเทศเมียนมา มีลักษณะของการประกอบสร้างอาณาบริเวณแบบใหม่เพื่อแนะนำเสนอตัวตนทาง

---

² Queer Subjects คือ “กะเทย (Kathoey)” เกิดจากกระบวนการผลิตซ้ำความหมายของ “บุคคลที่ไม่ใช่เพศชายไม่ใช่เพศหญิง” (บุษกร สุริยสาร, 2557, น. 19-24; เปรมปรีดา ปราโมช ณ อยุธยา, 2546; สุลีพร ชลวิไล, 2551, น. 151-164; Jackson & Sullivan, 2000) ต่อมาถูกจำแนกเป็น “กลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ (LGBTIQ+)” (กฤตยา อาชวนิจกุล, 2554; นฤพนธ์ ตังวิเศษ, 2556, น. 137-168; สุลีพร ชลวิไล, 2550) แต่ผู้เขียนเลือกใช้คำว่า “กะเทย” เนื่องจากแทนความหมายของภาวะที่ไม่ชัดเจนแบบควีร์ (Queer) และเป็นคำที่แฝงอุดมการณ์ชัดขึ้นต่อชนเพศกระแสหลัก

เพศวิถี ที่ถูกซ่อนไว้ในวิถีชีวิตประจำวันปกติ แต่กลับถูกเปิดเผยในพื้นที่ของพิธีกรรม จนสร้างชุดความสัมพันธ์ชุดใหม่ขึ้นในสังคม ที่นำความเชื่อในสิ่งเหนือธรรมชาติมาเชื่อมโยงกับมนุษย์ และเชื่อมกับวัตถุสิ่งของแห่งการบูชาจนเกิดพื้นที่ทางสังคม ที่กลายเป็นจุดของการเข้ามาชุมนุมกันของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในสังคมเมียนมา (Chua, 2015; Chua, & Gilbert, 2015; Ho, 2009; Spiro, 1967, pp. 48, 113-119)

นอกจากนี้ ในบริบทของสังคมไทย พบการก่อตัวเพื่อสร้าง “ชุมชนเกย์” ปรากฏอยู่ในเมืองท่องเที่ยวอย่างเช่น เมืองพัทยา กรุงเทพมหานคร เชียงใหม่ ภูเก็ต กระทั่งเมืองท่องเที่ยวเหล่านั้น กลายเป็น “อาณาบริเวณของเกย์ (Queer Autonomy)” โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเมืองพัทยา (Jackson, 1995, 1999, 2011, 2016) แต่ประเด็นที่ผู้เขียนให้ความสำคัญในบทความนี้คือ ผลของการเข้ามาชุมนุมกันของปัจเจกเกย์ ที่ก่อให้เกิดการประกอบสร้างพื้นที่ ซึ่งมีความทับซ้อนในมิติทางกายภาพ และซับซ้อนในมิติของกลไกความสัมพันธ์ จนกลายเป็นอาณาบริเวณทางสังคม วัฒนธรรม และจิตกรรมของเกย์ เกิดระบบหรือกลไกทางสังคมที่ทำให้ชุมชนเกย์ขับเคลื่อนไปในมิติสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจได้ จากการพิจารณางานเขียนของ Waiyawan (2009), พรเทพ แพรขาว (2551, 2556) และ พรเทพ แพรขาว และ เกษราวัลณ์ นิลรวงกูร (2552) พบว่า การเข้ามาชุมนุมกันของเกย์อย่างหลากหลาย อาทิ บริเวณหน้าเวทีหมอลำ มีการจัดลำดับของเกย์ตามคุณลักษณะที่แตกต่างกัน เช่น เกย์แก่ เกย์เด็ก เกย์เจ้าถิ่น “เกย์แรง” ไว้อย่างเป็นระบบ โดยจะเห็นได้จากระยะห่างระหว่างการเดินทางด้านหน้าเวที หากเป็นเกย์แก่ที่มีอายุมาก หรือเป็นเกย์เจ้าถิ่นมีบาร์มี มักจะเดินตรงกลางด้านหน้าเวที ส่วนเกย์เด็กที่มีอายุน้อยกว่า ก็มักจะเดินอยู่ตามมุมด้านข้างเวที หรือแม้กระทั่ง การแสดงความเคารพนอบน้อมต่อเกย์ที่มีอาวุโสกว่าในอาณาบริเวณของเวทีหมอลำ ล้วนเป็นกลไกทางสังคมที่ช่วยลดความขัดแย้งในการเข้าร่วมใช้พื้นที่สาธารณะดังกล่าว

งานเขียนเกี่ยวกับคาบาเรต์โชว์ของ เปรมปรีดา ปราโมช ณ อยุธยา (2546, 2547, 2549, 2550) ได้อธิบายลำดับความสัมพันธ์ของนักแสดงคาบาเรต์ที่เป็นเกย์ในโรงละครคาบาเรต์โชว์ไว้ว่า การแบ่งอาณาบริเวณทางกายภาพมีรากฐานมาจากมโนทัศน์เรื่องความสัมพันธ์ทางสังคมและอำนาจ การแต่งหน้า การแต่งตัว หรือได้รับบทบาทพิเศษในการประกอบอาชีพ ล้วนสะท้อนความสัมพันธ์ทางสังคมของเกย์ที่ดำรงอยู่ในพื้นที่นั้น ๆ

เมื่อพิจารณาการประกอบอาชีพของเกย์ในแหล่งท่องเที่ยวสำคัญๆ ของสังคมไทย พบว่าในงานเขียนของ Jackson (1995, 1999, 2011) และ Totman (2003) ได้นำเสนอว่า ตลาดแรงงานขนาดใหญ่ของเกย์ในเมืองท่องเที่ยว พบการปรากฏตัวตนทางกายภาพผ่านการประกอบอาชีพนักแสดงคาบาเรต์ และพนักงานบริการ โดยเฉพาะในเมืองพัทยา นับว่าเป็นตลาดแรงงานของเกย์ที่ถูกยอมรับว่ามีขนาดใหญ่ที่สุดของสังคมไทย ซึ่งข้อเสนอดังกล่าวถูกยืนยันด้วยการศึกษาในเวลาต่อมาอย่างงานเขียนของเปรมปรีดา ปราโมช ณ อยุธยา (2547, 2550) และงานเขียน

ของกัมปนาท เบ็ญจนาวี (2560) อย่างไรก็ตาม นฤพนธ์ ด้วงวิเศษ (2560) เสนอว่า อำนาจของวัฒนธรรมบริโภคนิยมและการท่องเที่ยว เป็นกลไกที่ทำให้กะเทยในตลาดทุนนิยมได้รับการสนับสนุนโดยรัฐ ถูกประดิษฐ์ให้กลายเป็นสินค้าที่สร้างรายได้ให้ประเทศ ดังนั้น ผู้เขียนจึงสนใจศึกษากะเทยที่ประกอบอาชีพนักแสดงคาบาเรต์

อย่างไรก็ตาม จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น ผู้เขียนตั้งข้อสังเกตว่า การเข้ามาชุมนุมกันของกะเทยในอาณาบริเวณหนึ่ง ๆ น่าจะต้องมีการสร้างชุดความสัมพันธ์ทางสังคมรูปแบบใหม่ ๆ ขึ้นด้วย เพื่อการใช้ประโยชน์บางอย่างของสมาชิกที่อาจส่งผลทั้งเชิงบวก และเชิงลบ จากงานเขียนของเปรมปรีดา ปราโมช ณ อยุธยา และพรเทพ แพรขาว ซึ่งเห็นให้ว่า ในชุมชนกะเทยมีการจัดชุดความสัมพันธ์ทางสังคม แต่ไม่ปรากฏรายละเอียดที่ขยายความเข้าใจในชุดความสัมพันธ์ดังกล่าว ซึ่งกลายเป็นช่องว่างขององค์ความรู้ (Gap of Knowledge) และเมื่อพิจารณาข้อเสนอของ DeLanda พบว่า การเข้ามาชุมนุมกัน มักมีการสลายอาณาบริเวณ (Deterritorialization) ซึ่งทำให้ชุดของความสัมพันธ์เดิมที่ถูกสร้างขึ้นถูกทำลายลง และเกิดการสร้างขึ้นใหม่ (Reterritorialization) ในบริบทใหม่ โดยมีการให้ความหมายใหม่ (Coding) ซึ่งในประเด็นดังกล่าวนี้ ผู้เขียนได้เปิดประเด็นวิวาทะ โดยเสนอว่า ระบบความสัมพันธ์ของปัจเจกกะเทย จะไม่เสื่อมสลายไปกับกระบวนการต่าง ๆ ของการชุมนุมกันของปัจเจกกะเทย แม้ว่าการเข้ามาชุมนุมกันของปัจเจกกะเทยจะจัดเรียงให้อยู่ในลักษณะของภววิทยาแนวราบ (Flat Ontology) ก็ตาม เพราะชุดความสัมพันธ์จะถูกแทรกแซงให้เกิดภาวะการมองแบบแยกส่วน (Becoming) จนเกิดสังคมแบบลำดับชั้น (Social Hierarchy) ขึ้น

ผู้เขียนเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็นกะเทยคาบาเรต์โชว์ เกี่ยวข้องกับคณะทิฟฟานีโชว์ (Tiffany's Show) คณะอัลคาซาส์ คาบาเรต์ (Alcazar Cabaret) และคณะไซมอน คาบาเรต์ (Simon Cabaret) ทั้งในประเทศไทย และประเทศเยอรมนี ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของอาณาบริเวณของกะเทยที่เชื่อมต่อกันในรูปแบบที่พันพรมแดนภายใต้ชุดความสัมพันธ์แบบไรโซม (Rhizomes) ของกะเทย เพื่อนำเสนอกว้างไกลความสัมพันธ์ในระดับจุลภาคที่ซ่อนอยู่ และเผยให้เห็นภายในชุมชนกะเทยคาบาเรต์โชว์ เพื่อสะท้อนให้เห็นมุมมองใหม่ ๆ ของการศึกษาสังคมและปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับกะเทย

2. วัตถุประสงค์

เพื่อวิเคราะห์ระบบความสัมพันธ์ทางสังคมของปัจเจกกะเทย ภายในชุมชนกะเทยคาบาเรต์โชว์ ภายใต้ภาวะไร้พรมแดน

3. ทบทวนวรรณกรรม

มโนทัศน์ว่าด้วยการเข้ามาซุ่มกัน เป็นมโนทัศน์หลักในการอธิบายระบบความสัมพันธ์ของซุ่มกะเทยคาบารตีโซว์ DeLanda (2002, 2010) เสนอว่า ภายใต้องค์ประกอบของวัตถุ (Material) และสถานะ (State) ที่ให้ความสำคัญกับสถานะมากกว่าลำดับขั้น ทำให้รายละเอียดย่อยๆ ที่เข้ามาเชื่อมต่อกัน ถูกสร้างเป็นสิ่งใหม่ขึ้น อย่างไรก็ตาม การให้ความสำคัญกับอนุภาคภายในหน่วยย่อยเผยให้เห็นความซับซ้อนที่เกิดจากความตั้งใจในเชิงเหตุผล เพื่อกำหนดความเป็นระเบียบ หรือความไม่เป็นระเบียบ ตัวอย่างเช่น เซลล์เป็นหน่วยหนึ่งที่กระจายไปทุกส่วนของร่างกาย อยู่ในสภาพที่กระจุกกระจาย แต่กลับทำงานเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ ซึ่งข้อเสนอข้างต้นสัมพันธ์กับงานเขียนของ Harman (2002) ว่าทุกสรรพสิ่งอยู่อย่างเสมอภาคกันในภาคปฏิบัติของสังคม โดยสภาวะความสัมพันธ์เป็นสิ่งที่ควรถูกนำมาเสนอมากกว่าที่จะมุ่งไปที่ผลลัพธ์ของการเปรียบเทียบในรูปแบบการลดทอน ชญาท์ต ศุภชลาศัย (2560) ยกตัวอย่างความคิดของ Harman ว่าความเสมอภาคของสรรพสิ่งเป็นไปตามภาวะแห่งการเป็นเครื่องมือซึ่งกันและกัน (Tool-being) กล่าวได้ว่า DeLanda และ Harman มองทุกสรรพสิ่งอย่างเสมอภาค (Being) และปฏิเสธภาวะการมองแบบแยกส่วน หรือทำให้กลายเป็นสิ่งอื่น

นอกจากนี้ DeLanda (2000, 2002, 2006a, 2006b) ยังอธิบาย “ภาววิทยาแนวราบ” ในการทำความเข้าใจรูปแบบของการก่อรูปทางสังคม เพื่อวิเคราะห์การสร้างเครือข่าย และการปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์ในระดับปัจเจกบุคคล โดยชี้ให้เห็นว่า การมองโครงสร้างทางสังคมในแนวดิ่ง หรือสังคมแบบลำดับขั้น ไม่ได้สะท้อนความสัมพันธ์ของมนุษย์ในระดับปัจเจกบุคคล เพราะเมื่อสังคมอยู่ภายใต้การควบคุมในลักษณะจัดลำดับขั้น จะเกิดสภาวะของการมีศูนย์กลางอำนาจ แล้วถูกส่งลงมาตามลำดับ ตัวอย่างของการทำงานแบบองค์กร มีแผนผังการทำงานที่ชัดเจน ลักษณะของการบังคับบัญชาสูงสุดขึ้นอยู่กับบุคคลที่เรียกว่า “ผู้นำ” การเป็นผู้นำแบบนี้ต้องอาศัยองค์ประกอบที่เรียกว่า “บารมี (Charisma)” ในการควบคุมบางสิ่งบางอย่างที่มีสภาวะเป็นแบบเส้นตรง การพิจารณาการก่อรูปทางสังคมในลักษณะเช่นนี้ มักปราศจากความยืดหยุ่น และมีรูปแบบที่เป็นทางการ ดังนั้น ภาววิทยาแนวราบ จึงเป็นข้อเสนอที่ช่วยให้เข้าใจธรรมชาติของทุกสรรพสิ่งที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน และสะท้อนความซับซ้อนในรูปแบบที่เป็นหน่วยย่อยที่สุดของสังคมได้ อย่างไรก็ตาม เก่งกิจ กิติเรียงลาภ (2558) เสนอต่อว่า ภาววิทยาแนวราบ หากพิจารณาแบบแยกส่วนจะทำให้เกิดปัญหาในแง่ของการตีความ อีกทั้งจะสร้างภาวะการมองแบบแยกส่วน ซึ่งไม่เป็นผลดีต่อการวิเคราะห์องค์ประกอบที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กันในหน่วยหนึ่ง ๆ

กล่าวได้ว่า DeLanda ได้รับอิทธิพลความคิดจากมโนทัศน์การทำงานของ “ไรโซม” ตามข้อเสนอ Deleuze และ Guattari จากหนังสือ *A Thousand Plateaus: Capitalism and Schizophrenia* สำหรับการวิเคราะห์การทำงานของหน่วยย่อยระดับลึกของความสัมพันธ์ในสังคม ซึ่งมีลักษณะซับซ้อนและเชื่อมโยงกันอย่างไร้ระเบียบ ปราศจากที่สิ้นสุด และกลไกการทำงาน

ของโรโซมสามารถแตกสาขาย่อยออกไปเชื่อมกับองค์ประกอบต่าง ๆ จนไม่สามารถกลับไปพิจารณาหาจุดเริ่มต้นดั้งเดิมได้ ดังนั้น มโนทัศน์การทำงานของโรโซม จึงช่วยให้สามารถมองเห็นปรากฏการณ์ความซับซ้อนและความสัมพันธ์เชื่อมโยงที่เกิดขึ้นในสังคมขนาดย่อยที่มีลักษณะแนวราบได้ ดังพบว่ามีงานเขียนทางด้านภูมิศาสตร์ และการวางผังเมือง นำกรอบความคิดดังกล่าวไปประยุกต์ใช้เช่นกัน (Colebrook, 2010, pp. 79-80, 94-95; Collier, & Ong, 2005; Deleuze, & Guattari, 2005) ซึ่งแก๊งกิก กิติเรียงลาภ (2560ก) เสนอเพิ่มเติมว่า ขบวนการแบบโรโซมเป็นการก่อตัวของความเข้มข้น (Intensity) ของความสัมพันธ์ในองค์ประกอบต่าง ๆ ที่จะเข้ามาซุ่มกัน แต่การเข้ามาซุ่มกันนั้น จะต้องไม่ทำลายภาวะอิสระของตนเองด้วยเช่นกัน

จากงานเขียนเรื่อง *A New Philosophy of Society: Assemblage Theory and Social Complexity* ของ DeLanda (2006a) ได้อธิบายเค้าโครงของมโนทัศน์ว่าด้วยการเข้ามาซุ่มกัน เป็นการสะท้อนภาคปฏิบัติการของสังคม ที่สามารถใช้อธิบายปรากฏการณ์ทางสังคมได้ โดยผู้เขียนคัดสรรมุมมองพื้นฐานที่เชื่อมโยงไว้กับมโนทัศน์ดังกล่าวได้ 4 ประการ ดังนี้

ประการแรก “มนุษย์” มีศักยภาพและมีความยืดหยุ่นสูง เนื่องจากการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม หรือสิ่งอื่น ๆ ให้สามารถเข้ากับบริบททั้งภายใน และภายนอกได้ ความสามารถของมนุษย์ยังก่อให้เกิดการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของตัวตนเข้ากับสิ่งที่ไม่มีชีวิตได้

ประการที่สอง ความสัมพันธ์กับ “วัตถุ” กรณีของวัตถุกับมนุษย์เชื่อมต่อกัน และมีผลต่อกันและกัน แต่มนุษย์และวัตถุต่างก็มีสภาพความเป็นเอกภาพของตนเอง มนุษย์ไม่สามารถดูถูกลิ้มให้วัตถุเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งได้ วัตถุเองก็ไม่สลายเข้ามารวมกับมนุษย์ หากแต่ยังคงต้องรักษาภาวะอิสระของตนเองเอาไว้

ประการที่สาม “ประสบการณ์” ของมนุษย์เป็นพื้นฐานของการสร้างความรู้ มนุษย์มีการรับรู้ที่แตกต่างกัน ตัวอย่างเช่น ดวงตาของมนุษย์ที่มองเห็นสีต่าง ๆ มีระดับการรับรู้ และแปลงสารที่หลากหลายระดับ เพราะวัตถุถูกแทนคุณค่าและความหมายไว้ในตัว ทำให้มนุษย์มองเห็นสีหนึ่ง ๆ แตกต่างกันไป ดังนั้น ประสบการณ์ของมนุษย์จึงเป็นคลังที่เก็บรวบรวมองค์ประกอบต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกร่างกายมนุษย์ ด้วยการเชื่อมโยงเข้าไว้ร่วมกัน และผลิตเป็นความรู้ขึ้นมา จึงเชื่อได้ว่าความรู้ที่ผลิตขึ้นล้วนมาจากการประกอบสร้างทั้งสิ้น

ประการสุดท้าย “สภาวะความเป็นจริงทางสังคม” เป็นผลพวงมาจากปรากฏการณ์ทางสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ผ่านการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ภายใต้กระบวนการ และกลไกที่ช่วยขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ทั้งในมิติทางด้านเวลา และบริบท หรืออาจกล่าวได้ว่า ความเป็นจริงในเชิงสังคม เป็นความจริงที่ถูกสร้างผ่านจุดเวลา และการตีความของประสบการณ์มนุษย์ จึงไม่มีสภาวะความเป็นเหตุผลในเชิงเส้นตรงแบบวิทยาศาสตร์เพียงอย่างเดียว แต่ความเป็นจริงทางสังคมกลับเชื่อมโยงทุกอย่างที่อยู่รอบตัวเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการประกอบสร้างความรู้ความจริง

DeLanda (2006a, 2016) ได้นำเสนอภาคปฏิบัติทางสังคมของมโนทัศน์ว่าด้วยการเข้ามาชุมนุมกัน ผ่านการอธิบายหน่วยทางสังคม (Social Entities) ซึ่ง DeLanda เชื่อว่าการรวมกลุ่มของมนุษย์ในสังคมมีหน่วยย่อยที่สุด เริ่มต้นจากปัจเจกบุคคลซึ่งเป็นพื้นฐานของการเชื่อมโยงให้เกิดเป็นสังคมขนาดใหญ่ การพิจารณาหน่วยย่อยของสังคม ช่วยให้เกิดความเข้าใจมิติของความหลากหลาย และความซับซ้อนที่ซ่อนอยู่ภายในสังคมขนาดใหญ่ได้ จากมุมมองพื้นฐานข้างต้นของ DeLanda ได้อธิบายเพื่อให้เห็นถึงการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างมโนทัศน์ว่าด้วยการเข้ามาชุมนุมกัน ผู้เขียนสรุปสาระสำคัญที่นำมาเชื่อมโยงกับการศึกษา 6 ประการดังนี้

ประการแรก ความหลากหลายของปัจเจกบุคคล โดยพื้นฐานของปัจเจกบุคคลล้วนมีภาวะอิสระเฉพาะตัวบุคคล และความแตกต่างทั้งสิ้น เมื่อปัจเจกบุคคลเข้ามารวมกลุ่ม เพื่อสร้างอาณาบริเวณทางสังคมแล้ว ความแตกต่างหลากหลายเหล่านั้น ไม่ได้เป็นอุปสรรคต่อการจัดเรียงความสัมพันธ์เป็นอาณาบริเวณใหม่ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะมีการรวมกลุ่มเพื่อสร้างอาณาบริเวณ แต่ปัจเจกบุคคลทั้งหมดยังคงรักษาความเป็นอิสระของตนเองไว้เสมอ จะเห็นได้ว่าการเข้ามาชุมนุมกันไม่ได้ทำลายความแตกต่างและความหลากหลายเฉพาะตัวของปัจเจกบุคคลให้สูญหายไป

ประการที่สอง ความซับซ้อนและความแนบเนียน เป็นสภาวะการพิจารณาองค์ประกอบในระดับจุลภาคของอาณาบริเวณ เปรียบเสมือนการใช้แว่นขยายส่องลงไปในภาชนะที่บรรจุปัจเจกบุคคล ซึ่งภายในอาณาบริเวณทางสังคมมีหน่วยย่อยประกอบด้วย ปัจเจกบุคคลที่สร้างความสัมพันธ์อย่างไม่ระบบ จัดเรียงและถักทอความสัมพันธ์ข้ามไปมาอย่างหลากหลาย แต่เมื่อพิจารณาภาพรวมของอาณาบริเวณในระดับมหภาค กลับปรากฏเป็นความแนบเนียนที่ลงตัว

ประการที่สาม การรวมกลุ่มของปัจเจกบุคคลบนอาณาบริเวณหนึ่ง ๆ ให้มีความสำคัญกับมนุษย์ และสิ่งที่ไม่ได้เป็นมนุษย์ เนื่องจากสังคมของมนุษย์ไม่ได้อาศัยอยู่เพียงลำพังเพียงแค่มนุษย์เท่านั้น แต่มนุษย์และสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ อาศัยอยู่รวมกับวัตถุที่เป็นนวัตกรรมที่มนุษย์ได้สร้างสรรค์ขึ้นด้วย สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันทั้งสิ้น นอกจากนี้ในทุกกระบวนการของการสร้างอาณาบริเวณทางสังคม จะต้องผลิตกลไกในการสื่อความหมายตลอดเวลา

ประการที่สี่ การสร้างประวัติศาสตร์ร่วมกัน ถือว่าเป็นกลไกที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์ของปัจเจกบุคคลเอาไว้ แม้ว่าลักษณะการเข้ามาชุมนุมกันของปัจเจกบุคคลจะมีพลวัต และยืดหยุ่นสูงต่อการเปลี่ยนแปลง แต่ในมิติทางด้านเวลาเมื่อมีการสร้างอาณาบริเวณเกิดขึ้น ย่อมต้องเกิดการสร้างประวัติศาสตร์ร่วมกันภายในอาณาบริเวณหนึ่ง ๆ ควบคู่ไปด้วย

ประการที่ห้า ความยืดหยุ่นภายใต้อาณาบริเวณมีลักษณะย้อนกลับไปกลับมา หรือยุบรวมได้ตลอดเวลา และมีสภาวะแบบผันแปรผันผวน ไร้สภาวะแบบเสถียร การรวมกลุ่มของปัจเจกบุคคลไม่ได้เชื่อมโยงไว้กับอาณาบริเวณทางกายภาพเท่านั้น แต่ยังเชื่อมเข้ากับอาณา

บริเวณทางสังคม วัฒนธรรม และจิตรกรรม เพื่อผลิตความสัมพันธ์เชื่อมโยงถึงกัน ผ่านระบบการสื่อสารออนไลน์

ประการสุดท้าย การสร้างอาณาบริเวณและการกำหนดความหมาย เป็นลักษณะกระทำของปัจเจกบุคคลเหนืออาณาบริเวณทางกายภาพ และความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกบุคคลด้วยกัน การสร้างอาณาบริเวณ ประกอบด้วย กระบวนการทำลายอาณาบริเวณเดิม และประกอบสร้างอาณาบริเวณขึ้นมาใหม่ ดังนั้น อาณาบริเวณจึงมีลักษณะของพลวัต ยืดหยุ่น เคลื่อนพันพรมแดนเชิงกายภาพ และไม่ยึดโยงกับความสัมพันธ์แบบถาวร เมื่อมีการสร้างอาณาบริเวณใหม่เกิดขึ้นปัจเจกบุคคลจะกำหนดรหัสเพื่อสร้างความหมายให้กับสิ่งที่ผลิตสร้างขึ้นอยู่เสมอๆ กระบวนการดังกล่าวผลิตซ้ำเป็นวงจรอย่างไม่มีที่สิ้นสุด

โดยสรุป มโนทัศน์การเข้ามาซุ่มกันของ DeLanda มีสาระสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ ประการแรก สังคมของมนุษย์ประกอบไปด้วยความหลากหลาย และความแตกต่างของสรรพสิ่งที่สัมพันธ์กัน ประการที่สอง สังคมของมนุษย์ไม่ได้ดำรงอยู่เพียงมนุษย์เท่านั้น แต่ยังมีปรากฏสิ่งอื่นๆ อีกมากมายทั้งสิ่งแวดล้อม สัตว์ นวัตกรรมจากมนุษย์ที่เชื่อมโยงกันเป็นโครงข่ายขนาดใหญ่อย่างลงตัว และประการสุดท้าย การเปลี่ยนแปลงทางสังคมของมนุษย์เป็นลักษณะของกระบวนการสร้างอาณาบริเวณที่มีความยืดหยุ่น เปลี่ยนแปลง และไร้รหัสความหมายเพื่อให้อะไรๆ สามารถขับเคลื่อนต่อไปได้ กล่าวให้ถึงที่สุด ข้อเสนอของ DeLanda ต้องการให้สังคมตระหนักถึงหน่วยย่อยที่สุดของสังคม ที่มีความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลง และสังคมมนุษย์ดำรงอยู่ท่ามกลางความหลากหลายที่ทำงานสอดคล้องกันอย่างเป็นระบบ โดยไม่มองว่าสิ่งหนึ่งสิ่งใดดำรงอยู่ด้วยภาวะแบบลดทอน

4. วิธีการวิจัย

บทความฉบับนี้ เป็นการศึกษเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับระบบความสัมพันธ์ของปัจเจกกะเทย ภายในชุมชนกะเทยคาบาเรต์โชว์ โดยประยุกต์ใช้วิธีวิทยาฐานรากเชิงประกอบสร้าง (Constructionism Grounded Theory) ของ Kathy Charmaz ซึ่งเป็นลักษณะของวิธีวิทยาที่เน้น “การตีความ” และ “การประกอบสร้าง” (พัชรินทร์ สิริสุนทร, 2558, น. 312-313; Charmaz, 2006, 2008a, pp. 155-172, 2008b, pp. 397-412; Charmaz, 2013; Lawrence, & Tar, 2013; Shannak, & Aldhmour, 2009) ผู้เขียนสรุปสาระสำคัญ แบ่งออกเป็น 4 ประการ ดังนี้

ประการแรก การทบทวนวรรณกรรมตามข้อเสนอของ Charmaz เชื่อว่า การทบทวนวรรณกรรมยังคงเป็นส่วนสำคัญสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการออกแบบการศึกษาวิจัย แต่การทบทวนวรรณกรรมมีข้อพึงระวัง คือ อาจกลายเป็นอุปสรรค

ต่อการทำความเข้าใจปรากฏการณ์ทางสังคมที่กำลังศึกษาอยู่ ดังนั้น การทบทวนวรรณกรรมจึงเป็นเพียงแนวทางสำหรับการศึกษาเท่านั้น ไม่ได้เป็นกรอบหรือโครงสร้างที่แน่นอนสำหรับวางแผนทางการลงภาคสนาม จนทำให้การศึกษาวิจัยขาดความยืดหยุ่น และลดทอนสิ่งที่กำลังศึกษาอยู่

ประการที่สอง การออกแบบเครื่องมือ และกำหนดรหัส (Code) สำหรับการเก็บข้อมูลภาคสนาม จำเป็นต้องสร้างเครื่องมือที่มีความยืดหยุ่นสูง โดยให้รหัสของการศึกษาเป็นตัวกำหนดการเปลี่ยนแปลงเครื่องมือในการเข้าสู่ภาคสนาม หมายความว่า การเก็บข้อมูลแต่ละครั้ง เครื่องมือที่ใช้ย่อมจะต้องปรับเปลี่ยนไปตามข้อมูลที่ได้รับเช่นกัน

ประการที่สาม การเก็บข้อมูล และการเขียนบันทึก ตามแนวทางการสร้างทฤษฎีฐานราก จะเก็บข้อมูลไปพร้อมกับการวิเคราะห์ข้อมูล และสร้างหลักฐานผ่านการจดบันทึกประจำวัน เมื่อมีการวิเคราะห์ข้อมูลทุกครั้งที่มีการเก็บข้อมูล จึงช่วยให้เห็นแนวทางในการเก็บข้อมูล และแก้ไขเครื่องมือวิจัยในลำดับต่อไป ซึ่งแนวทางของวิธีวิทยาฐานรากเชิงประกอบสร้างยังเชื่อว่าข้อมูลจะทำการตรวจสอบกันเองอย่างเป็นระบบ

ประการสุดท้าย การตีความ และการประกอบสร้าง เป็นหนึ่งในกระบวนการสร้างความรู้ความจริง ผ่านการวิเคราะห์ และจัดประเภทข้อมูลอย่างสมเหตุสมผล โดยผ่านตัวของนักวิจัยที่ใช้พื้นฐานของข้อมูลภาคสนามเป็นหลักสำคัญในการสร้างคำอธิบายบางประการ จะเห็นได้ว่าการตีความตามแบบวิธีวิทยาฐานรากเชิงประกอบสร้าง มุ่งเน้นการหาปัจจัยเชื่อมโยงมากกว่าผลลัพธ์ หรือความเป็นสากลของความรู้ความจริง และไม่ได้ปฏิเสธอคติที่เกิดขึ้นจาก “ตัวของนักวิจัย” อันเป็นผลมาจากการเปลี่ยนด้านเวลา พื้นที่ และบริบทอย่างสิ้นเชิง อย่างไรก็ตาม การประกอบสร้าง เป็นจุดเด่นของ Charmaz ที่ช่วยให้ผู้เขียนในฐานะของนักวิจัยได้ใช้ข้อมูลภาคสนามที่ผ่านการวิเคราะห์ จัดประเภท และตีความแล้ว นำมาประกอบเข้าด้วยกันเสนอเป็น “มโนทัศน์” ภายใต้พื้นฐานของความยืดหยุ่น สอดคล้องกับข้อเสนอของ Harman (2002) ในแง่ของการให้ความสำคัญกับบริบทที่แวดล้อมกับสิ่งที่กำลังศึกษาอยู่ โดยจุดยืนของ Harman เน้นว่าความเป็นธรรมชาติแบบเสรี เพื่อลดความสำคัญของการใช้มนุษย์เป็นแกนในการทำความเข้าใจภาคปฏิบัติทางสังคม การที่ Charmaz ให้ความสำคัญกับสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่โดยรอบบริบทของนักวิจัย และผู้ให้ข้อมูล รวมทั้งการมองเห็นความสำคัญของบริบทแวดล้อมของสิ่งที่ศึกษาอยู่นั้น สะท้อนมุมมองทางความคิดที่เชื่อมโยงกับส่วนย่อย ๆ อื่น ๆ อย่างเป็นอิสระ

อย่างไรก็ตาม แม้ว่า Charmaz จะเสนอแนวคิดเรื่องการออกแบบขั้นตอนในการจัดเก็บข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นโครงสร้าง แต่ก็มีลักษณะยืดหยุ่นสามารถปรับเปลี่ยนไปตามความรู้ความจริงที่กำลังแสวงหาอยู่ (พิชัย รัตนดิลก ณ ภูเก็ต, 2555; สุภลักษณ์ ผาดศรี, และ วิไลวรรณ มณีจักร สโนว์, 2555)

นอกจากนี้ วิธีวิทยาฐานรากเชิงประกอบสร้างของ Charmaz ยังมีข้อโต้แย้ง และเปิดโอกาสให้นักวิจัยพัฒนาข้อถกเถียงและข้อเสนอต่าง ๆ ซึ่งประเด็นดังกล่าว ช่วยให้การค้นหาความรู้และการถกแถลงสามารถดำเนินไปได้โดยไม่สิ้นสุด ซึ่งเป็นคุณลักษณะเด่นของกระบวนการที่ผู้เขียนเลือกใช้ และสอดคล้องกับข้อเสนอของ Charmaz ที่ว่า ไม่มีความจริงที่เป็นไปตามธรรมชาติ แต่ความจริงล้วนถูกประกอบสร้างผ่านการตีความของนักวิจัย ระเบียบวิธีวิจัยที่ปรากฏในการศึกษานี้ จึงเป็นเพียงรูปแบบหนึ่งของการแสวงหาความรู้ความจริง เพื่อช่วยคลี่คลายความรู้ความจริงในแง่มุมหนึ่ง ๆ ให้ปรากฏขึ้นเท่านั้น

การศึกษารุ่นนี้ ผู้เขียนเลือกกลุ่มเป้าหมายที่เป็น “ปัจเจกกะเทย” เนื่องจากคำว่า “กะเทย” ในภาษาไทย สะท้อนภาวะความคลุมเครือ ไม่ระบุชัดเจน และมีความยืดหยุ่นสูง อีกทั้งยังเป็นรูปแบบของการโต้กลับระบบคิดแบบเพศกระแสหลักอีกด้วย ดังนั้น ผู้เขียนเรียกกลุ่มเป้าหมายทั้งหมดว่า “ผู้ให้ข้อมูล” โดยผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด ยอมรับว่าตนเองเป็น “กะเทย” และยินดีให้ความร่วมมือตั้งแต่เริ่มต้นศึกษา จนเสร็จสิ้นการศึกษาด้วยความสมัครใจ ผ่านวิธีการคัดเลือก 2 รูปแบบ คือ การคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และการคัดเลือกแบบสโนว์บอลล์ หรือการสร้างเครือข่ายข้อมูล (Snowball Sampling) โดยกำหนดเงื่อนไขในการเลือกผู้ให้ข้อมูล 2 ประการ ได้แก่ ประการแรก ผู้ให้ข้อมูลเป็นปัจเจกกะเทยที่มีอายุระหว่าง 21-80 ปี และประการต่อมา เป็นนักแสดงคาบาเรต์ อดีตนักแสดงคาบาเรต์ ครูผู้สอน ช่างเสริมสวย ช่างทำผม ช่างตัดเสื้อผ้า หรืออื่นๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับการแสดงคาบาเรต์ของคณะทิฟฟานีโซว์ คณะอัลคาซาส์ คาบาเรต์ และคณะไซมอน คาบาเรต์โซว์ แห่งใดแห่งหนึ่ง หรือมากกว่า ทั้งหมดอาศัยอยู่ในประเทศไทย และประเทศเยอรมนี โดยเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด 21 ราย ซึ่งเป็นจำนวนที่เกิดสภาวะความอึดตัวของข้อมูลในเชิงทฤษฎี

อย่างไรก็ตาม ภายใต้ทฤษฎีแนวราบของ DeLanda (2002) ผู้เขียนพิจารณาว่าการสร้างสรรค์สิ่งให้เสมอภาคกันของการศึกษา ควรเริ่มต้นจากการจัดความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์เสียก่อน โดยตัวของนักวิจัยกับผู้ให้ข้อมูลเป็นเบื้องต้น จากงานเขียนของชายโพธิสิตา (2562, น. 45-58) นำเสนอ “กระบวนการทัศน์นิยม (Interpretivism Paradigm)” ที่กล่าวถึง ความสัมพันธ์ในการแสวงหาความรู้ความจริง จะต้องทำให้อยู่ในสภาวะของการเป็น “คนใน” ต่างฝ่ายต่างตอบแทนกัน ไม่มุ่งสร้างให้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็นเพียงคลังความรู้เท่านั้น ส่งผลให้การออกแบบเครื่องมือเพื่อเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพนี้ คำนึงถึง “ความยืดหยุ่น” และ “เปลี่ยนแปลง” รวมทั้งรูปแบบของการเข้าถึงความรู้ความจริง เพื่อให้เป็นไปตามบริบทของปรากฏการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นในช่วงเวลาหนึ่ง ๆ นอกจากนี้ การเชื่อมโยงตัวตนของผู้เขียนในฐานะของนักวิจัย เข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในฐานะของคนใน ช่วยสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกันได้เป็นอย่างดี อีกทั้งการเก็บรวบรวมข้อมูลจะต้องพิจารณาสรรพสิ่งที่อยู่ภายใน-นอกอาณาบริเวณของกะเทย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การให้ความสำคัญกับทุกสรรพสิ่ง

อย่างเสมอภาคกับกลุ่มเป้าหมาย ในบทความฉบับนี้ สรรพสิ่งที่แวดล้อมปัจเจกกะเทย คือ อาชีพ คาบาเรต์โชว์ และอาณาบริเวณทางกายภาพที่กะเทยเข้าไปประกอบสร้าง รื้อสลาย และเข้ามา ชุมกันใหม่

5. การเข้าถึงอาณาบริเวณของกะเทย

การเลือกอาณาบริเวณทางกายภาพ ผู้เขียนเลือกอาณาบริเวณทางกายภาพ ที่สอดคล้อง อาณาบริเวณของกะเทย โดยกำหนดเงื่อนไขคุณสมบัติของพื้นที่ให้ข้อมูลไว้ล่วงหน้าแล้วเบื้องต้น ได้แก่ คาบาเรต์โชว์ทั้ง 3 แห่ง การรวบรวมข้อมูล กระทำในลักษณะติดตามผู้ให้ข้อมูล ในอาณาบริเวณทางกายภาพประเทศไทย จนถึงประเทศเยอรมนี ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1

ข้อมูลอาณาบริเวณทางกายภาพ

อาณาบริเวณทางกายภาพ	รายละเอียด
ประเทศไทย	
เมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี	- โรงละครทิฟฟานี โชว์ - โรงละครอัลคาซาส คาบาเรต์
จังหวัดภูเก็ต	- โรงละครภูเก็ต ไชยม่อน คาบาเรต์โชว์
กรุงเทพมหานคร	- ร้านกาแฟ Starbucks สาขาท่ามหาราช - ร้านตำแหล ห้างสรรพสินค้า ยูเนี่ยน มอลล์ - ตลาดน็อน ประตูน้ํา
ประเทศเยอรมนี	
กรุงเบอร์ลิน	- สถานบริการบาร์เบียร์ Starlight ถนน Stuttgarter PLATZ - สถานีรถไฟ S-Bahn Charlottenburg - กำแพงเบอร์ลิน
นครรัฐฮัมบวร์ค	- ร้านกาแฟ flané im Levantehaus, ถนน Mönckebergstraße - วัดพุทธบารมี นครรัฐฮัมบวร์ค เขต Tonndorf - อาคารเอนกประสงค์ เขต Wandsbek

จากตารางที่ 1 ผู้เขียนกำหนดเงื่อนไขสำคัญที่เกี่ยวกับการเลือกอาณาบริเวณทางกายภาพไว้ 2 ประการ ประกอบด้วย ประการแรก เป็นอาณาบริเวณทางกายภาพที่มีลักษณะความทับซ้อนของอาณาบริเวณทางสังคม วัฒนธรรม และจินตกรรม ประกอบด้วยการสร้าง

ความสัมพันธ์ทางสังคมในกลุ่มของผู้ให้ข้อมูลจากคณะคาบาเรต์โชว์ทั้งสามแห่ง และเกิดการประกอบสร้างระบบคุณค่าและวัฒนธรรมในลักษณะเฉพาะ ประการที่สอง เป็นอาณาบริเวณทางกายภาพที่ผู้ให้ข้อมูลกล่าวอ้างอิงบ่อยครั้ง นอกจากนี้ เพื่อให้การคัดเลือกอาณาบริเวณทางกายภาพดังกล่าว ถูกตรวจสอบความถูกต้องตรงตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ผู้เขียนยังพิจารณาความสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลในจังหวัดพิษณุโลก และงานเขียนที่เกี่ยวข้องกับคาบาเรต์โชว์ในสังคมไทยอีกประการหนึ่งด้วย ดังนั้น อาณาบริเวณทางสังคม วัฒนธรรม และจินตกรรม โดยเชื่อมโยงผู้ให้ข้อมูลเข้ากับความสัมพันธ์ทางสังคม ระบบคุณค่าและวัฒนธรรมเฉพาะของผู้ให้ข้อมูล

การเข้าถึงอาณาบริเวณทางกายภาพ ผู้เขียนกระทำโดยการเข้าเป็นสมาชิกในสังคมของนักแสดงคาบาเรต์ ผ่านระบบอุปถัมภ์จากนักแสดงคาบาเรต์อาวุโส ที่มีอิทธิพลต่อสังคมกะเทย เพื่อเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสมาชิกของคณะทิฟฟานี โชว์ คณะอัลคาซาส์ คาบาเรต์ และคณะไซม่อน คาบาเรต์โชว์

อาณาบริเวณทางสังคม วัฒนธรรม และจินตกรรม เรียกโดยรวมว่า “อาณาบริเวณของกะเทย” ผู้เขียนใช้วิธีการสร้างความสัมพันธ์กับ “กะเทยคาบาเรต์โชว์ รุ่นเก่า” ซึ่งมีบทบาททางสังคมของกะเทยในฐานะ “แม่” ที่ได้รับความเคารพนับถือจากสมาชิกคนอื่น ๆ ในสังคมกะเทย มีชื่อว่า “นาง ก01-BLGS” ผ่านสังคมออนไลน์จนเกิดความไว้วางใจ จนผู้เขียนได้รับการยอมรับ และเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างผู้เขียนกับผู้ให้ข้อมูลคนอื่น ๆ ได้อย่างสะดวก

การเข้าถึงอาณาบริเวณของกะเทยผ่านระบบความสัมพันธ์แบบระบบแม่กะเทย เพื่อสร้างสถานภาพของผู้เขียนให้กลายเป็นคนใน ทำให้โอกาสในการเข้าพบผู้ให้ข้อมูลรายใหม่เพิ่มมากขึ้นและขยายวงกว้างขวางขึ้น ผ่านระบบการอ้างอิงบุคคลสำคัญของวงรอบความสัมพันธ์นั้น ๆ วิธีการดังกล่าวคล้ายคลึงกับวิธีการทำให้ผู้ให้ข้อมูลรายใหม่ยินดีให้ความร่วมมือ และให้ข้อมูลเป็นอย่างดี โดยที่ไม่เกิดช่องว่างระหว่างความสัมพันธ์ หรือลดระยะเวลาในการสร้างความสัมพันธ์

อย่างไรก็ตาม ภาคปฏิบัติการในอาณาบริเวณของกะเทย เป็นการเก็บข้อมูลภาคสนามหลังจากที่ผู้เขียนได้สร้างความสัมพันธ์ และเป็นส่วนหนึ่งของสังคมของผู้ให้ข้อมูลแล้ว ผู้เขียนใช้วิธีการเก็บข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง โดยใช้แนวคำถามที่เป็นธรรมชาติยืดหยุ่น ไม่ทำให้รู้สึกที่กำลังสอบถามแบบเป็นทางการ เพื่อค้นหาคำตอบของคำถาม ร่วมกับการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ผู้เขียนขอยกตัวอย่างลักษณะภาคปฏิบัติในงานภาคสนาม รายละเอียด ดังนี้

ประการแรก อาณาบริเวณทางสังคม ประเภทการประกอบอาชีพนักแสดงคาบาเรต์ภายในโรงละครคาบาเรต์โชว์ ผู้เขียนทำหน้าที่เป็นนักแสดงคาบาเรต์ฝึกหัดใหม่ ประกอบด้วยการช่วยนักแสดงคาบาเรต์แต่งตัว เก็บชุดเสื้อผ้าของนักแสดง ช่วยยกอุปกรณ์ประกอบการแสดง

และเก็บแก่น้ำของนักแสดงไปทำความสะอาด นอกจากนี้ ผู้เขียนรับประทานอาหารในโรงอาหารของนักแสดงคาบาเรต์ และเข้าร่วมประชุมในส่วนของฝ่ายการแสดงทุกครั้ง

ประการที่สอง อาณาบริเวณทางสังคม ประเภทการพบปะสังสรรค์ อาณาบริเวณทางกายภาพของประเทศไทย ได้แก่ ร้านกาแฟ Starbucks สาขาท่ามหาราช ร้านตำแหลก ห้างสรรพสินค้ายูเนี่ยน มอลล์ ตลาดน็อน ประตูน้ำ กรุงเทพฯ ซึ่งการเก็บข้อมูลภาคสนามในแต่ละครั้ง ผู้ให้ข้อมูลจะแนะนำผู้เขียนให้รู้จักกับผู้ให้ข้อมูลรายใหม่เรื่อยๆ เพื่อให้ข้อมูลมีความสมบูรณ์มากที่สุด นอกจากนี้ ผู้ให้ข้อมูลยังพาผู้เขียนไปยังสถานที่ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับกะเทยในอดีตที่ปรากฏในเรื่องเล่าทั้งหมด ซึ่งความสำคัญของร้านกาแฟ Starbucks สาขาท่ามหาราช เป็นพื้นที่ของนาง ก10-BKTT ใช้เป็นแหล่งในการพบปะพูดคุยกับกลุ่มเพื่อน และรุ่นน้องที่เคยอยู่ภายใต้การดูแลของคณะเดินแบบ คุณปาน บุณนาค อีกทั้งตัวของนาง ก10-BKTT ยังเป็นกะเทยอาวุโสที่ได้รับการนับถือจากกะเทยในรุ่นต่อๆ มาเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ ร้านตำแหลก ห้างสรรพสินค้ายูเนี่ยน มอลล์ ตลาดน็อน ประตูน้ำ ยังเป็นแหล่งประกอบอาชีพของกะเทยอาวุโสที่กลับมาใช้ชีวิตอยู่ในประเทศไทยอย่างถาวร เดิมกะเทยกลุ่มนี้อาศัยอยู่ที่ประเทศเยอรมนี เมื่อย้ายกลับมาอยู่ในกรุงเทพฯ จึงรวมกลุ่มเพื่อหารายได้สำหรับเลี้ยงตนเองในยามที่มีอายุมากขึ้น นอกจากนี้ในอาณาบริเวณทางกายภาพของประเทศเยอรมนี ผู้เขียนเข้าร่วมดื่มกาแฟยามบ่ายในร้าน *flané im Levantehaus* ถนน *Mönckebergstraße* เพื่อพบปะและเข้าร่วมกิจกรรมตามฤดูกาลร่วมกับกลุ่มกะเทยที่อาศัยอยู่ในนครรัฐฮัมบวร์ค ประเทศเยอรมนี

ประการที่สาม อาณาบริเวณทางสังคม ประเภทความทรงจำ ที่ทับซ้อนบนอาณาบริเวณทางกายภาพของกรุงเบอร์ลิน ประเทศเยอรมนี ผู้เขียนเก็บข้อมูลภาคสนามพร้อมกับคนนำทางคือ นาง ก01-BLGS และนาง ก09-BLGT ทั้งสองได้พาผู้เขียนไปพบผู้ให้ข้อมูล และไปยังสถานที่แห่งความทรงจำที่เคยเป็นอาณาบริเวณทางสังคมของกะเทยไทยที่ยิ่งใหญ่ ได้แก่ สถานบริการบาร์เบียร์ “สตาร์ไลท์ มองซาลี” ย่านถนน *Stuttgarter PLATZ* ตรงข้ามกับสถานีรถไฟ *S-Bahn Charlottenburg* และร่องรอยของอิมจิษฐ์ซิมกำแพงเบอร์ลิน ฝั่งตะวันออก โดยอาณาบริเวณทางสังคมดังกล่าวเคยรุ่งเรืองมายาวนาน ก่อนถึงช่วงปี พ.ศ. 2532 (ก่อนการยุติสงครามเย็นและทุบกำแพงเบอร์ลิน)

ประการสุดท้าย อาณาบริเวณทางวัฒนธรรม และจินตกรรม ผู้เขียนเก็บข้อมูลภาคสนามผ่านการเข้าร่วมกิจกรรมกับกลุ่มกะเทยไทยในนครรัฐฮัมบวร์คอย่างสม่ำเสมอ เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมทำบุญ ณ วัดพุทธบารมี นครรัฐฮัมบวร์ค เขต *Tonndorf* และเข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ณ อาคารเอนกประสงค์ เขต *Wandsbek* นอกจากนี้ ผู้เขียนยังเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งเหนือธรรมชาติ ตัวอย่างเช่น การบนบานศาลกล่าว และการแก้บนเจ้าที่ประจำนครรัฐฮัมบวร์คอีกด้วย

จากการนำเสนอการเข้าถึงกลุ่มผู้ให้ข้อมูล โดยผู้เขียนเชื่อมโยงตัวตนเป็นส่วนหนึ่งของ ชุมกะเทยคาบาเรต์โชว์ เป็นการเข้าถึงความรู้ความจริง ด้วยวิธีการสร้างความสัมพันธ์แบบ แนวนราบ ยิ่งระดับความสัมพันธ์มีความใกล้ชิดมากเพียงใด ปรากฏการณ์ทางสังคมย่อมมีความเข้มข้นมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การอธิบายชุมกะเทยที่ไม่ได้นำเสนอเพียงปัจเจก กะเทยเพียงอย่างเดียว จะเห็นได้ว่าตัวของปัจเจกกะเทยมีชุดความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกับสิ่งอื่น ๆ ที่ไม่ใช่กะเทย ได้แก่ การประกอบอาชีพ กิจกรรมทางสังคม เรื่องเล่า และสถานที่ต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้ ล้วนสะท้อนการดำรงอยู่ของกะเทย ผ่านการเข้ามาชุกกันกับสรรพสิ่งที่ดำรงอยู่ในสังคมขนาดใหญ่ ด้วยการสร้างตัวตนในรูปแบบต่าง ๆ และในบริบทของอาณาบริเวณทางกายภาพที่หลากหลาย หากมองข้อเสนอของ DeLanda (2002) ประเด็นของภาววิทยาแนวนราบ พบว่าธรรมชาติของการเข้ามาชุกกันมักเชื่อมโยงบริบทที่เป็นสิ่งแวดล้อมเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของภาคปฏิบัติทางสังคมอยู่เสมอ

6. ผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ปรากฏการณ์ทางสังคมของปัจเจกกะเทยคาบาเรต์โชว์ ในบริบทของสังคมไทยและเยอรมัน ผ่านรูปแบบกระบวนการเข้ามาชุกกัน การอพยพเคลื่อนย้าย และประกอบสร้างอาณาบริเวณทางสังคม วัฒนธรรม และจินตกรรม จนเกิดเป็นกลไกที่เรียกว่า “ความสัมพันธ์ทางสังคม” ระหว่างปัจเจกกะเทย ที่เชื่อมโยงผ่านเครือข่ายของกะเทยคาบาเรต์โชว์อย่างเป็นทางการ อันนัต และมีสภาวะแบบพันพรมแดน รายละเอียด ดังนี้

6.1 ปฐมบทของชุมกะเทย ภาวะการก่อตัว เสื่อมสลาย และเกิดขึ้นใหม่

การถือกำเนิดของชุมกะเทยในบทความฉบับนี้ ผู้เขียนกำหนดช่วงเวลาของการวิเคราะห์ระหว่างปี พ.ศ. 2510 - 2562 ในอาณาบริเวณทางกายภาพ 3 แห่ง ได้แก่ กรุงเทพฯ เมืองพัทยา และประเทศเยอรมนี เมื่อพิจารณาภาวะการจัดเรียงแบบกลุ่มดาว (Constellation) ผู้เขียนอุปมาว่าปัจเจกกะเทยเป็นเสมือนดวงดาวที่สว่างไสวอยู่บนท้องฟ้า หรืออยู่ในสังคมขนาดใหญ่ เมื่อมีการเริ่มลากเส้นระหว่างดวงดาวแต่ละดวง ก่อให้เกิดการรวมกลุ่มในระดับย่อยของปัจเจกกะเทย ที่เรียกว่า “การเข้ามาชุกกัน” ซึ่งโดยพื้นฐานของปัจเจกกะเทยมีความแตกต่าง และรักษาภาวะอิสระของตนเองไว้อยู่แล้ว เมื่อมีการลากเส้นเชื่อมความสัมพันธ์ไปยังตำแหน่งอื่น ๆ หรือเชื่อมกับปัจเจกกะเทยคนอื่น ๆ ภาคปฏิบัติทางสังคมยังดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง

ข้อมูลของปฐมบทการเกิดขึ้นของชุมกะเทย ที่มุ่งเน้นศึกษาเฉพาะกะเทยคาบาเรต์โชว์ ผู้เขียนได้แบ่งยุคของการประกอบสร้างอาณาบริเวณของกะเทยออกเป็น 4 ยุค โดยคำอธิบายในแต่ละยุคนั้น ผู้เขียนกำหนดเวลาทางสังคม ผ่านการรับรู้ของกะเทยคาบาเรต์โชว์ จึงอาจกล่าวได้ว่าเวลาทางสังคมของกะเทย เป็นเวลาที่เกิดขึ้นหลังการปรากฏขึ้นในทางสังคมผ่านการรับรอง

ในรูปแบบของความสำนึกร่วมกัน (ฐานิดา บุญวรรณ, 2563) รวมทั้งเวลาทางสังคมของกะเทย ยังเป็นช่วงเวลาของการปลดปล่อย ที่ไม่ได้วางอยู่บนเวลาทางประวัติศาสตร์ที่เป็นเส้นตรง (เก่งกิจ กิติเรียงลาภ, 2560ข) หรือเป็นการจัดลำดับชั้น พัฒนาการของการเกิดขึ้นจึงมีความทับซ้อนอยู่ตลอดเวลา ยืดออก สั้นลง และหดตัว (DeLanda, 2006a) ผ่านภาคปฏิบัติการของกะเทยภายใน ชุมกะเทย

ยุคแรก การเกิดขึ้นของคณะคาบาเรต์โชว์ การประกอบสร้างชุมกะเทยในอาณาบริเวณ ทางกายภาพของกรุงเทพฯ ก่อนปี พ.ศ. 2517 บังเจกกะเทยเข้ามาชุมนุมกัน และสร้างชุดความสัมพันธ์ กับการประกอบอาชีพเป็น “นางแบบ” ภายใต้คณะแฟชั่นโชว์ของคูนปาน บุณนาค ปรากฏดัง ตัวอย่างบทสัมภาษณ์

... สมัยก่อนตอนที่ข้า³ กำลังเป็นสาว ๆ ตอนนั้นรู้จักกับพี่ปาน (ปาน บุณนาค) เขาเปิดคณะเดินแบบ คนที่ชอบมาเดินแบบ ก็มี พี่ต๋อ พี่นอ อะไรพวกนี้ ตอนนั้นยังไม่มีอะไรที่เรียกว่า คาบาเรต์นะ กะเทยที่เดินรำฟ้อนก็มี อย่างพี่ปอนอ ที่เขา สวย ๆ ที่กินยาฆ่าตัวตายลงข่าวในหนังสือพิมพ์ ตอนนั้น กะเทยรู้จักกันหมด แต่ไม่ได้รวมกลุ่มใหญ่เหมือนสมัยใหม่นี้ และกะเทยเองก็อยู่กับพื้นที่ใคร พื้นที่มันเนอะ... ข้า⁴ เล่าแค่กลุ่มของพวกข้า⁵ นะ แต่ในกรุงเทพฯ กะเทยเยอะมาก หลายกลุ่มเลย ยังมีกลุ่มของพี่ยออีก สายนั้นเขาตั้งทางด้าน ผับบาร์เนอะ ...

(ก10-BKTT, การสื่อสารส่วนบุคคล, 3 เมษายน 2561)

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาจากงานเขียน Jackson (1995, 2016) นฤพนธ์ ดั่งวิเศษ (2553) และวีระยุทธ ปีสาลี (2557) พบว่า ในช่วงเวลาข้างต้น (ราวปี พ.ศ. 2500) ธุรกิจประเภท สถานบริการบาร์เบียร์ของกะเทยที่ตั้งอยู่บนอาณาบริเวณทางกายภาพของกรุงเทพฯ เช่น ย่าน สุรวงศ์ ย่านสีลม ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก

ยุคที่สอง การก่อตัวของคาบาเรต์โชว์ในสังคมไทย ช่วงเวลาหลัง ปี พ.ศ. 2517 ในช่วง เวลาดังกล่าว อาณาบริเวณทางกายภาพของกรุงเทพฯ มีธุรกิจของกะเทยมากมาย จนมีการย้าย อาณาบริเวณของกะเทย เข้ามายังเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี และเกิดขึ้นเป็นคณะคาบาเรต์โชว์ ในนามของ “คณะทิฟฟานี โชว์” แห่งแรกในรูปแบบกึ่งโรงละคร ราวปี พ.ศ. 2517-2518 ขึ้น

3, 4, 5 ข้า หมายถึง คำสรรพนามแทนผู้ให้ข้อมูล

บริเวณพัทยาใต้ และต่อมามีเปิดธุรกิจคณะคาบาเรต์โชว์อื่นๆ ตามมาอย่างต่อเนื่อง กระทั่งรูปแบบการแสดงคาบาเรต์โชว์กลายเป็นตลาดแรงงานขนาดใหญ่ของกะเทย และถูกผลิตซ้ำให้กลายเป็นสินค้าภายใต้ระบบการบริโภคนิยมที่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐผ่านนโยบายการท่องเที่ยว แต่อย่างไรก็ตาม การที่เคลื่อนย้ายของกะเทยจากกรุงเทพฯ เข้ามาชุมนุมในเมืองพัทยา เปิดโอกาสให้กะเทยได้พบปะกับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทยได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างกัน จนทำให้กะเทยคาบาเรต์โชว์ส่วนหนึ่ง เริ่มวางแผนเดินทางไปใช้ชีวิตในต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศเยอรมนี ภายใต้แนวคิด “อยากมีชีวิตที่ดีขึ้น” แม้ว่าในยุคการก่อกวนของคาบาเรต์โชว์ จะสร้างความมั่งคั่งให้กับปัจเจกกะเทยเป็นอย่างมาก แต่สภาพสังคมในเวลาดังกล่าว ยังไม่ยอมรับความเป็นกะเทย

ยุคที่สาม การเดินทางไปประเทศเยอรมนี เพื่อแสวงหา “ชีวิตที่ดีขึ้น” การเดินทางเข้าสู่ดินแดนประเทศเยอรมนีของกะเทย ไม่ปรากฏช่วงเวลาชัดเจน ประมาณก่อนปี พ.ศ. 2532 ก่อนเหตุการณ์ทูปก้าแวงเบอร์ลิน เนื่องจากเรื่องเล่าของกะเทยไทยที่เข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศเยอรมนีมักเชื่อมโยงกับสงครามเย็น ทูปก้าแวงเบอร์ลิน และทหารอเมริกัน อย่างไรก็ตาม การเข้ามาในประเทศเยอรมนีของกะเทยจำนวนหนึ่ง ได้สร้างความทรงจำร่วมกันอยู่ที่ “บาร์สตาร์ไลท์-มองซาลี” ตรงข้ามกับสถานีรถไฟ S-Bahn Charlottenburg ในกรุงเบอร์ลิน สถานบาร์เบียร์ดังกล่าวมีชื่อเสียงเป็นอย่างมากในช่วงสงครามเย็น เพราะการบริการของกะเทยไทยเป็นที่กล่าวขวัญเป็นอย่างมากยิ่ง นอกจากนี้ กะเทยบางส่วนที่อพยพมาในช่วงเวลาเดียวกัน เลือกประกอบอาชีพเป็นนักแสดงคาบาเรต์ พนักงานประจำร้านอาหารไทย หรือร้านนวดไทย จนกระทั่งได้สร้างชีวิตครอบครัวกับผู้ชายชาวเยอรมัน และอาศัยอยู่ในประเทศเยอรมนีเป็นการถาวร

ยุคที่สี่ ยุคของการย้ายกลับประเทศไทย ไม่ปรากฏช่วงเวลาชัดเจน แต่คาดว่าอยู่ระหว่างช่วงหลังเหตุการณ์ทูปก้าแวงเบอร์ลิน พ.ศ. 2532 กะเทยจำนวนหนึ่งต้องเดินทางกลับ เพราะผิดหวังในเรื่องความรัก ปัญหาทางด้านการเงิน และการถูกดำเนินคดีทางกฎหมายอื่น ๆ เมื่อกะเทยคาบาเรต์โชว์จำนวนหนึ่งกลับมาอาศัยอยู่ในประเทศไทยเป็นการถาวร ได้เข้ามาชุมนุมอีกครั้งในอาณาบริเวณทางกายภาพ โดยเปิดเป็นธุรกิจร้านอาหารในบริเวณตลาดนีออน ประตูน้ำกรุงเทพฯ จนได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวจีนเป็นอย่างมาก

อย่างไรก็ตาม การเคลื่อนย้ายไปมาของกะเทยในชุมกะเทยคาบาเรต์โชว์ ยังคงดำเนินต่อไปเรื่อยๆ เป็นอนันต์ จากเหตุการณ์ข้างต้นเป็นเพียงข้อมูลบางส่วนของการทำงานทำความเข้าใจปฐมบทของการเข้ามาชุมนุมของกะเทยในรูปแบบของการสร้างอาณาบริเวณ (Territory) ของกะเทย ที่เชื่อมโยงกับสรรพสิ่งที่อยู่รอบตัว โดยเฉพาะการยึดโยงกับสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับกะเทยจากการนำเสนอข้อมูลข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่า สถานที่เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ชุมชนกะเทยเข้าไปเชื่อมโยงด้วย กระทั่งในปัจจุบันสถานที่ดังกล่าวทั้งเมืองพัทยา และประเทศเยอรมนี ยังคงเป็นจุดหมายสำคัญที่นำเสนอความเป็นกะเทยในรูปแบบของ Queer Autonomy ตามข้อเสนอของ

Jackson (2011) และทำให้กะเทยคาบาเรต์โชว์ในเมืองพัทยากลายเป็นสินค้าในวัฒนธรรมบริโภคนิยม โดยความเป็นกะเทยถูกนำเสนอซ้ำ ๆ ผ่านอาชีพคาบาเรต์โชว์ จนถูกผนวกเข้าเป็นสรรพสิ่งหนึ่ง ๆ ที่แยกออกจากความเป็นกะเทยไม่ได้อย่างเด็ดขาด เพราะระบบของรัฐได้ตอกประทับฉลากของกะเทยลงไปให้อาชีพดังกล่าวแล้ว ผ่านนโยบายทางด้านเศรษฐกิจ สอดคล้องกับข้อเสนอของนฤพนธ์ ดั่งวิเศษ (2560) ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตกะเทยในฐานะของสินค้าในวัฒนธรรมบริโภคนิยม

หากมองว่าการถูกผนวกกะเทยเข้ากับอาชีพคาบาเรต์โชว์ ตามแบบข้อเสนอ Harman (2002) ตัวอย่างของคาบาเรต์โชว์ในแง่มุมทางภาษา หรือการกล่าวข้อความที่มีคำว่า คาบาเรต์โชว์ ขึ้นมา ภาพจินตนาการเกี่ยวกับคาบาเรต์โชว์จะปรากฏตัวตนของกะเทยขึ้นมาด้วย สะท้อนให้เห็นว่า กะเทยที่เป็นปัจเจกบุคคล และคาบาเรต์โชว์ที่เป็นอาชีพ กลายเป็นภาวะของการมองสรรพสิ่งแบบเสมอภาค เพราะมันถูกหลอมเป็นส่วนหนึ่งของกันและกัน แต่ทั้งสองสิ่งยังรักษาไว้ซึ่งภาวะอิสระของตนเองอยู่

ดังนั้น เพื่อสนับสนุนข้อเสนอของ DeLanda (2002, 2006a, 2016) พบว่า หากมองปรากฏการณ์ในฐานะของการเชื่อมโยงสรรพสิ่งอย่างเสมอภาคแบบกาววิทยาแนวราบ กระบวนการสร้างอาณาบริเวณของกะเทยผ่านการสลายและการสร้างใหม่ ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความสัมพันธ์ของอาณาบริเวณทางกายภาพเป็นสำคัญ อุปมาว่าปัจเจกกะเทยลบเส้นเชื่อมดวงดาวกับกลุ่มเดิม แล้วลากเส้นไปเชื่อมกับดาวดวงใหม่ เป็นชุดความสัมพันธ์ใหม่อย่างเป็อนันต์ แต่เมื่อพิจารณาตามข้อเสนอของนฤพนธ์ ดั่งวิเศษ (2560) ที่เชื่อว่า ความเป็นเพศแบบเคียวรี่ โดยเฉพาะกะเทยที่ถูกประทับฉลากเข้ากับอาชีพคาบาเรต์โชว์ เป็นผลผลิตมาจากการทำให้กะเทยกลายเป็นสินค้าเพื่อนำมากระตุ้นระบบวัฒนธรรมบริโภคนิยมที่เข้าพร้อมกับการเจริญเติบโตทางด้านเทคโนโลยีจากการศึกษาพบว่า เงื่อนไขสำคัญที่ทำให้กะเทยสลายอาณาบริเวณเดิม และขยายไปสร้างอาณาบริเวณของกะเทยใหม่ ๆ ผ่านกระบวนการเข้ามาซุ่มกัน จนเกิดเป็นซุ่มกะเทยคาบาเรต์โชว์ ตกอยู่ภายใต้การครอบงำของมิติทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ เนื่องจากระบบเศรษฐกิจที่ได้มาซึ่งการสะสมความมั่งคั่ง และเงินตรา ช่วยสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับกะเทยในสังคมไทย ภายใต้การไม่ถูกยอมรับในสังคมกระแสหลัก หรือแม้แต่การอพยพไปยังประเทศเยอรมนีก็ตาม การแสวงหาชีวิตที่ดีขึ้น ก็ยังคงเป็นชีวิตที่อยู่ในระบบเพศแบบวัฒนธรรมบริโภคนิยมอยู่

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาถึงความแตกต่างของบริบททางสังคมของกะเทยไทยในประเทศไทย และประเทศเยอรมนี โดยมองผ่านซุ่มกะเทยคาบาเรต์โชว์นั้น หากพิจารณาในมิติทางสังคม คุณภาพชีวิตของกะเทยคาบาเรต์โชว์ที่อาศัยอยู่ในประเทศเยอรมนีย่อมได้รับการดูแลช่วยเหลือจากภาครัฐในฐานะของมนุษย์คนหนึ่งที่มีความเท่าเทียมอย่างเสมอภาคมากกว่าในบริบทของประเทศไทย ส่วนมุมมองทางด้านเศรษฐกิจ หากพิจารณาการสลาย และการประกอบสร้างอาณาบริเวณทางสังคมของกะเทยข้างต้น ความมั่งคั่งในลักษณะของเงินตราและระบบเศรษฐกิจ

ที่มันคงนั้น สะท้อนให้เห็นผ่านชุมชนกะเทยที่ประกอบสร้างอาณาบริเวณของกะเทยในสังคมเยอรมัน มีสถานะที่ยั่งยืนมากกว่า ดังนั้น ด้วยเงื่อนไขทางสังคมและเศรษฐกิจ จึงทำให้ปัจเจกกะเทย ต้องการอพยพเข้าไปแสวงหาชีวิตที่ดีขึ้นในดินแดนใหม่

6.2 การเข้ารหัสของระบบแม่ และกลไกในเชื่อมต่อบทไรโซม

การสลายยุบย่ำ และการประกอบสร้างใหม่ของชุมชนกะเทยคาบาเรต์โซว์นั้น ปรากฏ การเข้ารหัส และสร้างนิยามความหมายใหม่ ๆ อย่างหลากหลายประเด็น โดยในบทความฉบับนี้ เป็นลักษณะของการอธิบายรูปแบบการเข้ารหัสความหมายของ “ระบบแม่” กะเทย ภายในอาณาบริเวณของกะเทย เนื่องจากระบบแม่เป็นภาวะที่มีความก้ำกักร่อนภาววิทยาแนวราบ จึงเป็น ประเด็นที่ถูกหยิบมาวิเคราะห์ นอกจากกลไกของระบบแม่ยังมีภาคปฏิบัติการแบบไรโซม คือ การขยายชุดความสัมพันธ์ไปเชื่อมโยงกับสรรพสิ่งอย่างเป็นอนันต์ ตามข้อเสนอของ Deleuze and Guattari (2005) และ DeLanda (2002, 2006a) พบว่า การเข้ารหัสเป็นผลผลิตมาจากกระบวนการ สลายยุบย่ำ และประกอบสร้างชุดความหมายใหม่ โดยอาจหลงเหลือเค้าโครงเดิมของความหมาย เก่า หรืออาจจะทิ้งความหมายเดิมไปเลย

จากการศึกษา “ระบบแม่” ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการรักษาชุมชนกะเทยคาบาเรต์โซว์ พบ การเข้ารหัสของความหมายคำว่า “แม่” ซึ่งเป็นการเข้ารหัสแบบละทิ้งความหมายเดิม และสร้าง ความหมายใหม่ ภายในอาณาบริเวณของการเข้ามาชุมนุมกันของกะเทย และสร้างเงื่อนไขในการจัด ชุดความสัมพันธ์ในรูปแบบใหม่

เมื่อพิจารณาคำว่า “ระบบแม่” มาจากการผสมคำระหว่าง “ระบบ” ซึ่งเป็นกลไกที่ประสาน ความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกกะเทยภายในอาณาบริเวณของกะเทย กับคำว่า “แม่” ที่มาจาก คำเรียกกะเทยที่อาวุโสกว่าในสังคมกะเทย โดยระบบแม่เป็นรูปแบบของความสัมพันธ์ที่มีลักษณะ ผสมระหว่าง “ระบบอุปถัมภ์ (Patronage System)” และ “ระบบอาวุโส (Seniority System)” ระบบดังกล่าว กะเทยสร้างขึ้นมาเพื่อใช้ในการดูแลช่วยเหลือ ปกป้อง และควบคุมกะเทยให้อยู่ ภายใต้อาณาบริเวณของกะเทย จากการเชื่อมโยงของคำว่า “ระบบ” และ “แม่” ในแง่ของความหมาย จะเห็นว่าภาคปฏิบัติการของคำถูกยืมความหมายเดิมมาใช้งาน และเลือกความหมายใหม่มา แทนที่ โดยมีพื้นฐานของการเข้ารหัสในแบบที่เลือกและไม่เลือกความหมายเดิมของคำดังกล่าว

ที่มาของระบบแม่ ไม่ปรากฏชัดเจนว่าเกิดขึ้นในช่วงเวลาใด จากผลการศึกษาพบ ลักษณะ ของระบบแม่ 3 ประการ คือ ประการแรก ระบบแม่เป็นรูปแบบความช่วยเหลือทางสังคมที่กะเทย ใช้ในการดูแลซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะในกลุ่มของกะเทยที่ประกอบอาชีพคาบาเรต์โซว์ ระบบแม่ จะปรากฏเด่นชัดเมื่อกะเทยที่อ่อนอาวุโสแสดงความยินยอมต่อกะเทยที่มีอายุมากกว่า ดัง ตัวอย่างบทสัมภาษณ์

... กะเทยแต่ก่อนเขาไม่ได้เรียกรุ่นพี่ว่า แม่⁶ นะ สมัยนั้นยังไม่มี (พ.ศ. 2525) ป้า⁷ จำได้ว่า แม่⁸ อาจเป็นพวกเด็กเล้าเรียกแม่เล้า แต่ในวงของนางโชว์ อย่างมากก็พี่ คำว่า เจ็ก็แทบยังไม่มีนะ ตอนที่ป้า⁹ ไปโชว์อยู่พัทธา อยู่กับทิฟฟา (คณะทิฟฟานี่ โชว์) ป้า¹⁰ ก็อายุไล่ๆ กับพี่อ้อ แล้วก็พี่ตอกอ นะ ...

(ก08-HHGT, การสื่อสารส่วนบุคคล, 22 มกราคม 2560)

... กลุ่มของเรานับถือพี่ปาน (ปาน บุณนาค) มาก สมัยนั้นเราเรียกพี่ปานว่า “พี่” เพราะเราเป็นเพื่อน ๆ ที่เคยเจอกัน พี่ปานทำงานหลายอย่างทั้งแต่งหน้าด้วย แล้วก็จัดการแสดงให้กะเทยไปเดินแบบด้วย เขารู้จักคนในสังคมเยอะ มีพวกหม่อม พวกคนในวงสังคม พวกเราได้ลงหนังสือพิมพ์ไทยรัฐบ่อยๆ ป้า¹¹ จำชื่อช่างภาพไม่ได้แล้ว ตอนนั้นเขาน่าจะตายไปแล้ว... ป้า¹² จะบอกไว้นะ สังคมกะเทยของพวกเรา เป็นสังคมที่ต้องเคารพรุ่นพี่ เพราะบางครั้งครอบครัวไม่เข้าใจเรา เราก็น้อยใจหนีออกจากบ้าน ก็ได้รุ่นพี่กะเทยที่เคยช่วยเหลือดูแลเรา ให้งานเราทำ มีรายได้ มีเงิน ...

(ก10-BKTT, การสื่อสารส่วนบุคคล, 3 เมษายน 2561)

ประการที่สอง เมื่อมีการเข้ารหัสใหม่ของคำแล้ว พบว่า รหัสใหม่ที่สร้างขึ้นนั้น จะแสดงปฏิบัติการทางสังคมเข้าไปด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การสร้างความหมายใหม่ที่แนบเนียนให้มีอำนาจและกลไกในการขับเคลื่อน เมื่อพิจารณาถึงภาคปฏิบัติการของระบบแม่ พบว่า กลไกดังกล่าวกลับแนบเนียน แฝงฝังอยู่ในชีวิตประจำวัน จนเป็นเรื่องปกติที่กะเทยส่วนใหญ่ที่อยู่ภายใต้ความสัมพันธ์ของระบบแม่ยอมรับ และปฏิบัติต่อกันมาโดยไม่ตั้งคำถามกับระบบดังกล่าว ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์

6.8 แม่ หมายถึง คำเรียกรุ่นพี่กะเทย เพื่อแสดงความเคารพ

7.9, 10, 11, 12 ป้า หมายถึง คำสรรพนามแทนผู้ให้ข้อมูล

... สมัยก่อน ตอนที่เริ่มเข้าวงการนางโชว์ ได้รู้จักกับพี่ตอก เรา ก็กะเที่ยวบ้านนอกเนอะใหม่ ๆ ไปอยู่พัทยา พัทยาสมัยนั้น ยังมีแต่ป่ากระถินอยู่เลย แรกเริ่มไปเข้าทิฟฟา (คณะทิฟฟานี้โชว์) เพราะเขาดังมาก ๆ แล้วก็ย้ายมาอยู่กับคุณนายตอ (หัวหน้านักแสดงคณะไข่ม่อน คาบาเรต์) ตอนนั้นเอาจริง ๆ นะ ไม่มีมีใครเรียกแม่¹³ หรือว่าอะไรนะ ส่วนใหญ่ก็เรียกว่า พี่บ้าง อนาคตจะเรียก เจ้ ยังไม่ค่อยได้ยินเลย

(ก01-BLGS, การสื่อสารส่วนบุคคล, 6 ธันวาคม 2559)

ประการที่สาม ภาคปฏิบัติการของระบบแม่ จากการเข้ารหัสใหม่ ยังคงหลงเหลือ ชุดคำอธิบายแบบเดิม ในที่นี้หมายถึงกลไกของระบบแม่ยังเหลือความหมายตามนัยยะแบบ กะเทย พบว่า สภาวะความเป็นแม่ในภาวะปกติและในยามวิกฤตของอาณาบริเวณของกะเทย จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ทางสังคมของกะเทยสะท้อนสภาวะของความเป็นแม่ใน 2 สภาวะ ได้แก่ สภาวะแรก ความเป็นแม่ในสถานการณ์ปกติ กลไกของระบบแม่จะเป็นเครือข่ายที่เชื่อมโยง ความสัมพันธ์ของกะเทยภายในอาณาบริเวณของกะเทย และเชื่อมโยงความสัมพันธ์กับบริบท ของสังคมภายใน ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์

... ตอนที่มาอยู่เยอรมนี รุ่นพี่กะเทยจะสอนให้เราด้วยกัน รู้จัก กะเทยไว้ เยอะ ๆ เราไม่รู้ว่า วันไหนจะเกิดอะไรขึ้น การที่เรา รวมกันเป็นกลุ่ม มันดีมากเลยครู อย่างน้อย ๆ ก็มีรุ่นพี่ ช่วยเหลือนะ เอาอะไรที่ปลอดภัยไว้ดีกว่า ...

(ก01-BLGS, การสื่อสารส่วนบุคคล, 6 ธันวาคม 2559)

สภาวะที่สอง ในยามวิกฤตหรือในสภาวะฉุกเฉิน ไม่ปกติ หรือกำลังมีอันตรายต่อชีวิต กะเทยในฐานะที่เป็น “แม่” จะเข้ามาปกป้อง และดูแลกะเทยให้รอดพ้นจากอันตรายได้ ทั้งในมิติ ของการให้คำแนะนำ วิธีการหลบเลี่ยง ตลอดจนการเข้าไปช่วยเหลือ ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์

---

¹³ แม่ หมายถึง คำเรียกรุ่นพี่กะเทย เพื่อแสดงความเคารพ

... พวกแม่¹⁴ ๑ สอนพี่เสมอว่า ถ้าวันไหนที่เราเจอตำรวจไล่จับ
สิ่งแรกที่กะเทยต้องทำ คือ ทิ้งของมีค่าในตัวให้ได้มากที่สุด
เพื่อไม่ให้ตำรวจรู้ว่า เราทำงานอะไร ทำให้เราดูไม่มีของมีค่า
ดีที่สุด ...

(ก12-HHGA, การสื่อสารส่วนบุคคล, 22 มกราคม 2560)

... ตอนวิ่งหนีพ่อ¹⁵ พี่วิ่งไป โยนเงินทิ้งไป โยนพวกของมีค่า
ทิ้งไป เสียตายนะ แต่ถ้าโดนจับได้ ตำรวจแหกที่¹⁶ พี่แน่เลย
มันเป็นเทคนิคกะเทย กะเทยที่นี้เขารู้กัน พี่ไม่รู้จักใคร สุดท้าย
ตอนนั้น แม่ไปประกันตัวพี่ออกมาจ้า กะเทยมาอยู่เยอรมนี
ต้องมีแม่นะ ...

(ก13-HHGA, การสื่อสารส่วนบุคคล, 22 มกราคม 2560)

อย่างไรก็ตาม ประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับคำว่า “แม่” ภายใต้อาณาบริเวณของกะเทย
เป็นคำเรียกที่ไม่สอดคล้องกับเพศ เพศสภาพ หรือเพศวิถี สะท้อนให้เห็นว่า “แม่” เป็นคำที่ไม่มี
นัยเกี่ยวกับระบบเพศ ตัวอย่างเช่น เมื่อผู้เขียนเก็บข้อมูลภาคสนามในโรงละครคาบารेटโซว์
แห่งหนึ่ง ผู้เขียนได้พบกับหัวหน้าคณะโซว์ ทำหน้าที่ควบคุมนักแสดง และผู้ช่วยนักแสดง เมื่อ
พิจารณาจากเพศสภาพเป็นแบบเพศชาย แสดงออกด้วยเพศวิถีแบบกะเทย แต่สมาชิกใน
อาณาบริเวณของกะเทยเรียกบุคคลดังกล่าวว่า “แม่” จึงสันนิษฐานว่า คำว่า “แม่” ตามนัยนี้
เป็นคำที่มีความหมายเชิงสัญลักษณ์ เพื่อใช้แทนรูปแบบของความสัมพันธ์ที่สะท้อนการยอมรับ
ความเป็นกะเทย มากกว่าที่จะให้ความหมายคำว่า “แม่” ที่เป็นผู้ให้กำเนิดตามเพศสภาพในสังคม
กระแสหลัก

นอกจากนี้ ระบบแม่แม้ว่าจะมีการเข้ารหัสความหมายใหม่ตามนัยของกะเทย แต่ระบบแม่
กลับไม่ถูกสลายไปเมื่อมีการสลายการเข้ามาชุกกันและประกอบสร้างใหม่ เนื่องจากระบบแม่
กลไกเป็นเครือข่ายที่สร้างความสัมพันธ์แบบพันพรมแดน และมีภาคปฏิบัติการที่พร้อมไป
เสียบปลั๊กเข้ากับชุดความสัมพันธ์ใหม่ ๑ อยู่เสมอ

¹⁴ แม่ หมายถึง รุ่นพี่กะเทย คำสรรพนามแทนบุรุษที่ 3 ที่ถูกกล่าวถึง

¹⁵ พ่อ หมายถึง ตำรวจ

¹⁶ แหกที่ หมายถึง รู้ความจริง

ต่อมาเมื่อพิจารณา “ระบบแม่” ในฐานะของการเป็น “ไรโซม” DeLanda (2000, 2002, 2006a) โดยผู้เขียนมองไรโซมในลักษณะของเครือข่ายการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของปัจเจก กะเทย และสรรพสิ่งที่กะเทยนำมาผนวกเชื่อมโยงเข้ามาซุ่มกันในาอาณาบริเวณของกะเทยแบบ พันพรมแดน กับความสัมพันธ์ภายนอกอาณาบริเวณของกะเทย

การวิเคราะห์ภาวะไรโซมของความสัมพันธ์ภายนอกอาณาบริเวณของกะเทย พบลักษณะ ความสัมพันธ์แบบ “ความร่วมมือแบบเครือข่าย” และ “ต่อรองขัดขืน” โดยความสัมพันธ์ที่อาศัย ความร่วมมือแบบเครือข่ายภายนอกอาณาบริเวณของกะเทย จะเอื้อประโยชน์ให้กะเทยมีภาวะ อิสระของตนเอง ได้รับผลประโยชน์ต่างตอบแทน และพึงพิงซึ่งกันและกัน เช่น ด้านสังคมที่ เกี่ยวข้องการประกอบอาชีพคาบาเรต์โชว์ กะเทยและผู้ประกอบการธุรกิจคาบาเรต์โชว์ต้อง ร่วมมือกันในรูปแบบของเครือข่ายแบบพันธมิตร เพื่อพัฒนาการแสดงโชว์ และกระตุ้นให้มี นักท่องเที่ยวเข้ามาใช้บริการเป็นจำนวนมาก ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์

... อาชีพนางโชว์ไม่ได้ดูอย่างโดดเดี่ยว เรามีบริษัทที่คอย สนับสนุน ทำให้เรามีงานทำ มีรายได้เลี้ยงตัวเอง ส่งให้พ่อแม่ ที่บ้าน เราเองก็ต้องตอบแทนบริษัทด้วยการพัฒนาศักยภาพ ของตัวเอง ให้สามารถเจดฉายอยู่บนเวทีแล้วแขก¹⁷ ตัดใจ ... เชื่อไหมว่า แขก¹⁸คนจีนบางคนมาทุกปี มาดูโชว์กะเทย เขาชอบกะเทย เขาติดใจกะเทยไทย ...

(ก16-PKTS, การสื่อสารส่วนบุคคล, 5 สิงหาคม 2558)

ส่วนด้านวัฒนธรรม และความเชื่อของกะเทยได้เชื่อมความสัมพันธ์ไว้กับกิจกรรมที่ เกี่ยวกับพระพุทธรูปศาสนาบนอาณาบริเวณทางกายภาพ ได้แก่ วัด หรือแม้กระทั่งการเชื่อม ความสัมพันธ์ไว้กับอาณาบริเวณทางจิตกรรม หรือสิ่งเหนือธรรมชาติอย่างเช่น เจ้าที่ประจำเมือง ที่จะช่วยบันดาลในสิ่งที่ต้องการให้ได้ดังปรารถนา ซึ่งความสัมพันธ์ภายนอกอาณาบริเวณของ กะเทยเหล่านี้ล้วนให้ผลตอบแทนในรูปแบบของสิ่งที่เป็นนามธรรม ตัวอย่างเช่น ผลบุญที่ช่วยให้ สภาพจิตใจเป็นสุข ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์

17, 18 แขก หมายถึง นักท่องเที่ยว

... กะเทยชอบทำบุญ หรือทำไมกะเทยไปวัด ไปช่วยงานวัด
 บ้า¹⁹ ต้องบอกเลยว่า กะเทยเราเป็นคนรุ่นเก่า การไปทำบุญ
 ที่วัดมันเหมือนเป็นธรรมเนียมปฏิบัติที่กะเทยคิดว่าทำแล้ว
 จะดีงาม กะเทยไปวัดก็อึดอัดใจ ...

(ก20-HHGA, การสื่อสารส่วนบุคคล, 12 กุมภาพันธ์ 2560)

... พวกบ้า²⁰ มาอยู่ไกลบ้าน เมืองเยอรมนี เมืองในยุโรป
 พวกบ้า²¹ ก็เที่ยวมาเกือบจะครบแล้ว บางครั้งเราผ่านโลก
 ผ่านอะไรมาเยอะ การมาทำบุญที่วัดมันช่วยให้เราสงบขึ้น
 บางครั้งกะเทยเองก็อ่อนแอ ต้องมีที่ยึดเหนี่ยวจิตใจเหมือนกัน
 ...

(ก21-HHGT, การสื่อสารส่วนบุคคล, 12 กุมภาพันธ์ 2560)

นอกจากการเชื่อมโยงเครือข่ายแล้ว ภาวะไรโซมยังมีลักษณะของการสถาปนาตัวตน
 ของชุมชนกะเทย อุปมาเหมือนปลั๊กที่พร้อมเข้าไปเสียบกับความสัมพันธ์ใหม่ โดยในระยะแรกของ
 การอพยพเข้ามาในประเทศเยอรมนี กะเทยเชื่อมความสัมพันธ์ผ่านการช่วงชิงพื้นที่ทางการตลาด
 ของอาชีพจากกลุ่มกะเทยเวียดนามที่ครองตลาดธุรกิจสถานบริการบาร์เบียร์ และการขายบริการ
 ทางเพศมาก่อน ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์

... การอยู่เยอรมนี ไม่ใช่เรื่องง่ายเลย กะเทยไทยสมัยนั้น
 โดยเฉพาะคุณยาย²² จอ ถือว่าคือที่สุดของกะเทยไทยใน
 เยอรมนีแล้ว เขาต้องสู้กับหลายๆ อย่าง ยุคแรกนั้นพวกเรา
 ต้องมาต่อยติกับพวกกะเทยเวียดนามนะ ไม่ใช่มาถึงเยอรมนี
 แล้ว เราจะมาขายหลิหู²³ ไรกันได้เลย เราต้องหาพื้นที่ด้วย
 รุ่นพี่เล่าให้ฟังว่า กะเทยที่เข้ามาเปิดบาร์แต่ก่อน เขามายึด
 หัวหาดบาร์กะเทยในเบอร์ลินจากพวกกะเทยเวียดนาม เพราะ
 พวกเวียดนามมาก่อนเรา บาร์ที่มีกะเทยไทยในฮัมบวร์คก็มี
 ฮัมบวร์คเขาดังมากๆ เรื่องแบบนี้ ...

(ก01-BLGS, การสื่อสารส่วนบุคคล, 6 ธันวาคม 2559)

^{19, 20, 21} บ้า หมายถึง คำสรรพนามแทนผู้ให้ข้อมูล

²² คุณยาย หมายถึง รุ่นพี่กะเทย คำสรรพนามแทนบุรุษที่ 3 ที่ถูกกล่าวถึง

²³ หลิหู (ภาษาญวณ) หมายถึง อวัยวะเพศหญิงที่เกิดจากการตัดยกรรรมผ่าตัดแปลงเพศจากชายเป็นหญิง
 บางครั้งจะใช้คำว่า “หีวิทยาศาสตร์” และหมายรวมถึงรูทวารหนัก ที่ใช้สอดใส่ในกิจกรรมร่วมเพศด้วยเช่นกัน

6.3 ความสัมพันธ์ของระบบแม่ กับภววิทยาแหวราบ

ผู้เขียนวิเคราะห์ข้อมูลเชื่อมโยงกับภววิทยาแหวราบของระบบแม่ เพื่อสะท้อนการจัดเรียงชุดความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกกะเทยและบริบทที่ความสัมพันธ์นอกอาณาบริเวณของกะเทย รวมทั้งภาวะการกีดกร่อนภววิทยาแหวราบของระบบแม่ในชุมชนกะเทยคาบาเรต์โชว์

แม้ว่ามุมมองของภววิทยาแหวราบ จะเป็นมโนทัศน์ที่นำมาอธิบายสรรพสิ่งที่อยู่แวดล้อมมนุษย์ให้มีสถานภาพที่เท่าเทียมกัน (DeLanda, 2002, 2006a; Harman, 2002) แต่เมื่อนำมาอธิบายปรากฏการณ์ทางสังคมโดยมีปัจเจกกะเทยเป็นศูนย์กลาง ด้วยการยืนยันข้อมูลภาคสนามที่มาจากมนุษย์ ทำให้บริบทที่เป็นกลไกที่มนุษย์ดำรงกลับพรั่มัว หรือถูกลดทอนให้เป็นองค์ประกอบย่อยในคำอธิบายของมนุษย์เท่านั้น ในแง่ของกรวิเคราะห์ระบบแม่ที่ปรากฏชุดความสัมพันธ์แบบแหวราบ ผู้เขียนพบเพียงความสัมพันธ์ทางสังคมที่เป็นผลผลิตมาจากการเข้ารหัสความหมายในแง่ของอำนาจการอุปถัมภ์ระหว่างปัจเจกกะเทย ผ่านอำนาจในแหวราบ หรือสภาวะการยอมรับของกะเทยที่อ่อนอาวุโสกว่าเข้ามาสอดรับความสัมพันธ์เป็นระบบแม่ ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์

... สมัยก่อน (ก่อนราวปี พ.ศ. 2532) ในเบอร์ลิน มีแม่²⁴ ดอ เป็นรุ่นพี่ที่ค่อนข้างดู แต่ด้วยความที่แม่²⁵ เป็นเด็กที่ไม่ก้าวร้าว ก็ไปขอความช่วยเหลือจากแม่²⁶ ดอ ตลอดเลย ระเบียบๆ ของกะเทยในเยอรมนี ส่วนใหญ่เขาจะช่วยเหลือกัน รุ่นพี่รุ่นน้อง เราแนะนำต่อๆ กันมา พอกะเทยมารวมกันเยอะๆ กลุ่มกะเทยไทยก็มีพลังนะ ...

(ก09-BLGT, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 6 ธันวาคม 2559)

... พี่ตอเองก็ อายุมากเป็นนางโชว์รุ่นแรกๆ ของทิวลิป (คณะคาบาเรต์โชว์) และย้ายมาหากินในฮัมบวร์คก็นานแล้ว พี่ตอเองก็ไม่เคยว่าร้ายกะเทยเด็กเลย พี่มองว่า เรากะเทยด้วยกัน คนมันก็น้อยอยู่แล้ว ก็ต้องช่วยเหลือกัน รักกันได้ แต่ถ้าเจอพวกแรงๆ²⁷ พี่ก็ไม่ให้เข้ากลุ่มเข้าหมู่ด้วยนะ ...

(ก15-HHGA, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 20 ธันวาคม 2559)

24, 26 แม่ หมายถึง คำเรียกรุ่นพี่กะเทย เพื่อแสดงความเคารพ ตามบริบทข้างต้น เป็นคำสรรพนามบุรุษที่ 3

25 แม่ หมายถึง คำสรรพนามแทนผู้ให้ข้อมูล

27 แรงๆ หมายถึง กริยาที่แสดงออกถึงความมั่นใจในตัวเองสูง หรือไม่เคารพต่อกะเทยที่อาวุโสมากกว่า

... สมัยก่อนตอนอยู่เมืองไทย พี่ก็อยากมาเยอรมนีมากๆ กะเทยคนไหนเขาก็อยากมาที่นั่นนะ แต่พี่ไม่รู้จักใครตอนแรกเนอะ จนกระทั่งรู้จักป้า²⁸ ซอ ป้าแกก็ช่วยพี่หลายอย่างจนพี่ได้มาอยู่ฮัมบวร์ค พี่ว่าเป็นกะเทยลูกเจี๊ยบ²⁹ ที่มีคุณแม่³⁰ ดูแล มันช่วยให้เราทำอะไรก็ง่าย ๆ แต่ถ้าพี่มาแบบโนเนม³¹ ไม่อยากคิดเลยว่า พี่จะโดนกะเทยเจ้าถิ่นรับน้องหรือเปล่า บางทีพี่ก็กลัวกะเทยโหดจริงๆ ...

(ก12-HHGA, การสื่อสารส่วนบุคคล, 22 มกราคม 2560)

นอกจากนี้ จากการศึกษาพบว่า ภาววิทยาแนวราบถูกกีดเซาะจากระบบแม่ เนื่องจากระบบแม่ เป็นกลไกที่ถูกเก็บรักษาไว้ในการเข้ามาซุ่มกันของปัจเจกกะเทย แม้ว่าจะมีการยุบย้ายเสื่อมสลาย หรือการประกอบสร้างอาณาบริเวณใหม่ของกะเทย แต่ระบบแม่จะเข้ารหัสในความเดิมของกะเทยอยู่เสมอ ประหนึ่งว่าระบบดังกล่าวไม่เคยถูกทำลาย พร้อมทั้งยังขยายไปพันพรมแดนอีกด้วย ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า ประการแรก ระบบแม่เป็นความสัมพันธ์ที่สร้างขึ้นมาเพื่อจัดระเบียบภายในอาณาบริเวณของกะเทย หากเกิดการไม่ยอมจำนนต่อความสัมพันธ์แบบลำดับชั้น ระบบแม่จะจัดการปัจเจกกะเทยด้วยวิธีการตำท้อ ทำร้ายร่างกาย และขับไล่กะเทยให้ออกจากอาณาบริเวณของกะเทย ซึ่งลักษณะดังกล่าวหลุดจากความเสมอภาคของอำนาจ เนื่องจากเริ่มสะท้อนลำดับชั้นผ่านสิ่งที่เรียกว่า “บาร์มี” เข้ามาจัดการกับปัจเจกกะเทย ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์

... กะเทยนะคะ ต้องเคารพรุ่นพี่ สมัยก่อนกะเทยไม่ได้กลุ่มใหญ่ขนาดนี้ เราเป็นกะเทยทำมาหากินแบบเดียวกัน เรารู้จักกันหมด เราก็เคารพช่วยเหลือกัน สมัยนี้กะเทยมีเยอะขึ้น อาชีพของกะเทยก็เยอะขึ้น กะเทยรุ่นใหม่ๆ บางทีเขาก็ไม่รู้จักพวกเราแล้ว บางทีเราเป็นกะเทย เจอกันก็ยิ้ม ก็ยังดี ไม่โซ่มั่นหน้า³²

²⁸ ป้า หมายถึง คำสรรพนามแทนบุรุษที่ 3 ที่ถูกกล่าวถึง

²⁹ กะเทยลูกเจี๊ยบ หมายถึง กะเทยเด็ก

³⁰ แม่ หมายถึง คำเรียกรุ่นพี่กะเทย เพื่อแสดงความเคารพ

³¹ โนเนม หมายถึง ไม่ได้อยู่ในเครือข่ายทางสังคมเดียวกับกลุ่มกะเทยประจำถิ่นนั้น ๆ หรือไม่มีกะเทยรุ่นพี่เคยให้การสนับสนุน

³² มั่นหน้า หมายถึง กริยาที่แสดงถึงความมั่นใจในตัวเองสูง ซึ่งคำนี้ถูกใช้เป็น คำสบถ สำหรับเป็นคำด่าในเชิงประชดประชัน

เชิดหัว เชิดสิบ³³ ใส่กัน กะเทยสมัยนี้แรงมาก ๆ³⁴ ไม่สำนึก
เลยว่า กะเทยรุ่นพี่สมัยก่อน เขาลุยน้ำลุยไฟบุกป่าสร้าง
พื้นที่ให้กะเทยสมัยใหม่ได้อยู่กันแบบสบาย ...

(ก11-HHGT, การสื่อสารส่วนบุคคล, 21 ธันวาคม 2559)

... กะเทยที่มัน³⁵ มีเยอะ ในอัมบวร์คก็มี เราก็แบน³⁶ สีคะ
สมัยก่อนแม่³⁷ ว่า พวกเราพี่กะเทยแรงมาก ๆ รุ่นน้องจะต้อง
ยอม ยอมในที่นี้ไม่ได้หมายถึง ต้องเข้ามาถกมกราบ หรือ
เข้ามาประจบประแจง แต่แค่กะเทยเด็กทักทาย ยิ้มแย้ม
แจ่มใส ใส่กัน พวกกะเทยแก่ก็ไม่อะไรแล้ว ที่มีเรื่องกัน
ต่อกัน แบนกัน ก็เพราะความมันของกะเทยเด็กคะ ...

(ก14-HHGT, การสื่อสารส่วนบุคคล, 22 มกราคม 2560)

ดังนั้น การเข้ารหัสของระบบแม่ในเชิงกัตกร่อนภววิทยาแนวราบ เป็นผลมาจากคุณสมบัติ
ของบารมีในระดับบุคคล ซึ่งนับว่าเป็นเงื่อนไขสำคัญของผู้ที่เป็นแม่จะต้องมีประสบการณ์เกี่ยวกับการ
การประกอบอาชีพ เคยอาศัยอยู่ในอาณาบริเวณทางกายภาพหนึ่ง ๆ มาเป็นระยะเวลายาวนาน
และมีอำนาจต่อรองเชื่อมโยงความสัมพันธ์ทั้งภายในและภายนอกอาณาบริเวณของกะเทย
ประการที่สอง เป็นผู้ที่มิเคยช่วยทางสังคมเชื่อมโยงกับบริบทภายนอกอาณาบริเวณของกะเทย
ได้ และประการสุดท้าย เงื่อนไขของการมีอายุมากกว่ากะเทยคนอื่นในกลุ่มของกะเทย มีทุน
ทางสังคมและทุนทางเศรษฐกิจ จนเป็นที่ยอมรับของกะเทย ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์

---

³³ เชิดหัว เชิดสิบ หมายถึง กริยาที่แสดงออกถึงความไม่เคารพ ซึ่งคำนี้ถูกใช้เป็นคำสบถ สำหรับ
เป็นคำตำหนิในเชิงประชดประชัน ซึ่งทำหน้าที่ขยายคำว่า “มันหน้า” อีกระดับหนึ่ง

³⁴ แรงมาก หมายถึง กริยาที่แสดงออกถึงความมั่นใจในตัวเองสูง หรือไม่เคารพต่อกะเทยที่อาวุโส
มากกว่า หรือแสดงความไม่เคารพต่อกะเทยประจำถิ่น

³⁵ มัน หมายถึง กริยาที่แสดงถึงความมั่นใจในตัวเองสูง ซึ่งคำนี้ถูกใช้เป็นคำสบถ สำหรับเป็นคำตำ
หนิในเชิงประชดประชัน

³⁶ แบน หมายถึง ไม่ปฏิสัมพันธ์ ไม่ให้เข้าร่วมกิจกรรม

³⁷ แม่ หมายถึง คำสรรพนามแทนผู้ให้ข้อมูล

... เดี่ยวนี้ กะเทยรุ่นใหม่ เขาก็เรียกกะเทยแก้วว่าแม่³⁸ กันแล้ว
 เนอะ แต่เอาจริง ๆ ถ้าจะบอกว่า ใครจะมาเป็นแม่³⁹ นั้น ตัวของ
 ดอฟอมอ มองว่าไม่ใช่เรื่องง่ายเลย เพราะแม่⁴⁰ เป็นคำที่ยิ่งใหญ่
 เขาต้องอายุมาก เคยอยู่วงการนี้มานาน หรือต้องมีบารมี มี
 เงินทองด้วย ส่วนตัวของดอฟอมอเอง ไม่ชอบให้ใครเรียกแม่⁴¹
 เพราะเราไม่ได้มีคุณสมบัติที่จะเป็นแม่⁴² ในแบบนั้นได้ค่ะ ...

(ก19-BKTT, การสื่อสารส่วนบุคคล, 4 เมษายน 2561)

... บางทีก็เขินนะ กะเทยเด็กเรียกแม่⁴³ แม่⁴⁴ พูดเลยว่า แม่⁴⁵
 ไม่พร้อมเป็นแม่⁴⁶ นะ ไม่ใช่ใครจะมาเป็นแม่⁴⁷ ได้นะ ต้องมี
 บารมี มีอายุนะ ต้องนำเกรงขามกะเทยเด็กต้องเกรงใจนะ
 แต่ตอนหลังกะเทยเด็กเรียกกันจนกลิ้งไปหมด ใครอายุมาก
 ก็เรียกแม่⁴⁸ ไว้ก่อน ...

(ก14-HHGT, การสื่อสารส่วนบุคคล, 22 มกราคม 2560)

6. บทสรุป

ระบบความสัมพันธ์แบบการจัดลำดับชั้นของกะเทย ถูกใช้เป็นกลไกทางสังคมเพื่อ
 รักษาสภาพของอาณาบริเวณทางสังคม วัฒนธรรม และจิตรกรรม โดยผู้เขียนเรียกระบบ
 ความสัมพันธ์ดังกล่าวว่า “ระบบแม่” เป็นรูปแบบของความสัมพันธ์ภายในอาณาบริเวณของ
 กะเทยที่มีลักษณะพันพรมแดน ไม่เสื่อมสลายเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงอาณาบริเวณทางกายภาพ
 เป็นระบบที่มีลักษณะผสมระหว่างระบบอุปถัมภ์ และระบบอาวุโส ถูกสร้างขึ้นมาจากสมาชิกใน
 ชุมกะเทยโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ดูแล ช่วยเหลือ ปกป้อง และควบคุมกะเทยให้อยู่ภายใต้
 อาณาบริเวณเดียวกัน นอกจากนี้ ระบบแม่ไม่สะท้อนเพศในเชิงภาษา เมื่อพิจารณาการเป็น
 “แม่” ภายใต้ระบบความสัมพันธ์ทางสังคมของอาณาบริเวณของกะเทย ผู้ที่เป็นแม่ในบทความนี้
 จะต้องมีประสบการณ์ในการประกอบอาชีพคาบaretโชว์ อาศัยอยู่ในอาณาบริเวณทางกายภาพ
 หนึ่ง ๆ เป็นระยะเวลายาวนาน มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงทั้งภายในและภายนอกอาณาบริเวณ
 ของกะเทยผ่านการสร้างเครือข่ายอำนาจในการต่อรองกับบริบทของสังคมที่อยู่โดยรอบอาณา
 บริเวณของกะเทยได้ ตลอดจนเป็นผู้ที่มีอายุมาก มีทุนทางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ โดย

38, 39, 40, 41, 42, 43, 46, 47, 48 แม่ หมายถึง คำเรียกผู้หญิงกะเทย เพื่อแสดงความเคารพ

44, 45 แม่ หมายถึง คำสรรพนามแทนผู้ให้ข้อมูล

ลักษณะสำคัญของระบบแม่ ประกอบด้วย 1) รูปแบบความช่วยเหลือดูแลซึ่งกันและกันในกลุ่มของกะเทยที่ประกอบอาชีพคาบาเร่ต์โชว์ และอาชีพที่เกี่ยวข้อง เช่น พนักงานบริการ ช่างเสริมสวย ช่างตัดเย็บเสื้อผ้า ช่างจัดดอกไม้ และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคาบาเร่ต์โชว์ ที่ถูกนับรวมภายใต้อาณาบริเวณของกะเทย โดยพบลักษณะของการช่วยเหลือทั้งในบริบทของสังคมไทย และสังคมเยอรมัน 2) ระบบแม่ประกอบด้วย “ผู้ให้การอุปถัมภ์ ที่มีความอาวุโสและมีประสบการณ์” และ “ผู้รับการอุปถัมภ์ ที่มีอาวุโสหน่อย” ซึ่งระบบแม่จะทำงานได้ดีเมื่อฝ่ายรับอุปถัมภ์โอนอ่อนผ่อนตาม 3) รูปแบบของความสัมพันธ์เชิงอำนาจมีทั้งอำนาจเชิงบวกในลักษณะของการอุปถัมภ์ช่วยเหลือ และเชิงลบในลักษณะของการควบคุม ต่าทอ หรือแม้กระทั่งไม่ให้เข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับกะเทยในอาณาบริเวณของกะเทย ซึ่งรูปแบบของอำนาจกระทำผ่านโครงสร้างทางสังคมของกะเทย ปรากฏให้เห็นทั้งในรูปของอำนาจแนวตั้งผ่านกะเทยที่ทำหน้าที่เป็นแม่ และอำนาจแนวราบของสมาชิกกะเทยในรูปแบบของการยอมรับ ซึ่งความสัมพันธ์ในลักษณะดังกล่าวทำให้อำนาจมีความแนบเนียน และปฏิบัติการอยู่ตลอดเวลา

วิวาทะกับข้อเสนอของ DeLanda (2000, 2002, 2006a, 2006b, 2010, 2016) โดยพิจารณาจาก 3 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ ประการแรก ปฐมบทของการเข้ามาชุมนุมกันของกะเทยคาบาเร่ต์โชว์ โดยผู้เขียนมองผ่าน “มโนทัศน์ว่าด้วยการเข้ามาชุมนุมกัน” เพื่อแสดงให้เห็นถึงพัฒนาการของการรวมกลุ่มกะเทยคาบาเร่ต์โชว์ ในช่วงปี พ.ศ. 2510 - 2562 โดยลักษณะของการเข้ามาชุมนุม สะท้อนการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งที่อยู่แวดล้อมปัจเจกกะเทยได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการผนวกปัจเจกกะเทยเข้ากับอาชีพคาบาเร่ต์โชว์ ผ่านกลไกของวัฒนธรรมการบริโภคนิยมในสังคมไทย รวมทั้งการอธิบายความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกันระหว่างอาณาบริเวณทางกายภาพที่เป็นสถานที่ต่าง ๆ และกระบวนการยุบย้าย สลาย และประกอบสร้างใหม่ของชุมชนกะเทยอย่างเป็นอนันต์ ประการที่สอง การเข้ารหัสความหมายใหม่ของชุดความสัมพันธ์ของระบบแม่กะเทย เป็นรูปแบบของความสัมพันธ์ที่สะท้อนการรื้อโครงสร้างความหมาย และกำหนดความหมายใหม่ตามนัยยะของกะเทย แต่ระบบแม่เองกลับสะท้อนภาวะกัฏกร่อนความเสมอภาคของสรรพสิ่ง ไม่เว้นแม้แต่ปัจเจกกะเทยภายในชุมชนกะเทย เนื่องจากระบบแม่เป็นกลไกที่คล้ายกับโรโซมที่เชื่อมโยงแบบพันพรมแดน ทันทีที่มีการแยกส่วน หรือกลไกไม่ซับซ้อน จะเกิดภาวะของการจัดลำดับชั้นทางสังคมแบบแนวตั้งทันที และประการสุดท้าย ภาววิทยาแนวราบ เป็นมโนทัศน์ที่แทบจะนำมาอภิปรายผลการศึกษาไม่ได้ เนื่องจากระบบแม่ มีภาวะของการแบ่งแยกสูง สะท้อนให้เห็นว่า รูปแบบการจัดความสัมพันธ์ของกะเทยในสังคมไทย ภายใต้ระบบแม่ยังคงให้ความสำคัญกับระบบอำนาจบารมี แบบอุปถัมภ์ แม้ว่าอาณาบริเวณของกะเทยจะเคลื่อนไปชุมนุมกันในประเทศเยอรมนีก็ตาม แต่ปัจเจกกะเทยยังคงอยู่ภายใต้อุดมการณ์แบบอนุรักษนิยมที่มองสรรพสิ่งแบบหยุดนิ่ง และแยกส่วน

เอกสารอ้างอิง/References

- กฤตยา อาชวนิจกุล. (2554). เพศวิถีที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปในสังคมไทย. ใน สุรีย์พร พันพืง และมาลี สันภูวรรณ (บรรณาธิการ), *ประชากรและสังคม 2554: จุดเปลี่ยนประชากร จุดเปลี่ยนสังคมไทย* (น. 43-66). สถาบันวิจัยประชากรและสังคม, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- กัมปนาท เบ็ญจนาวี. (2560). *กระบวนการผลิตสร้างกะเทยคาบารัตีในเมืองพัทยา* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ]. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เก่งกิจ กิติเรียงลาภ. (2558). วิถีวิทยาทางการเมือง Antonio Negri: ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม และการปฏิวัติของ Multitude. *วารสารสังคมศาสตร์*, 27(1), 15-47.
- เก่งกิจ กิติเรียงลาภ. (2560ก). *Autonomia: ทุนิยมความรู้ แรงงานอวดุและการปฏิวัติของส่วนรวม*. Illuminations Editions.
- เก่งกิจ กิติเรียงลาภ. (2560ข). *เริ่มต้นใหม่จากจุดเริ่มต้นทฤษฎีมาร์กซิสต์ในศตวรรษที่ 12*. ศูนย์วิจัยและบริการวิชาการ, คณะสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชญาน์ทัต ศุภชลาศัย. (2560). 'สลาวอย ชิเชค VS เกรแฮม ฮาแมน': วิวาทะปรัชญาร่วมสมัย. *วารสารสังคมศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 47(2), 149-176.
- ชาย โปธิลิตา. (2562). *ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ: คู่มือนักศึกษาและนักวิจัยสังคมศาสตร์ ฉบับปรับปรุงใหม่ เพิ่มเนื้อหา (พิมพ์ครั้งที่ 8)*. อมรินทร์ พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- ฐานิดา บุญวรรณ. (2563). *หมูนานาพิกาสู่เวลาทางสังคม*. Illuminations Editions.
- นฤพนธ์ ตัวงวิเศษ. (2553). *ขบวนการเคลื่อนไหวของเกย์ในสังคมไทย ภาคปฏิบัติการและกระบวนการทัศน์* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ]. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นฤพนธ์ ตัวงวิเศษ. (2556). *เพศหลากหลายในสังคมไทยกับการเมืองของอัตลักษณ์*. *วารสารสังคมศาสตร์*, 25(2), 137-168.
- นฤพนธ์ ตัวงวิเศษ. (2560). *เพศในเขาวงกต: แนวคิดทฤษฎีเพศในวัฒนธรรมบริโภค*. ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).
- บุษกร สุริยสาร. (2557). *อัตลักษณ์และวิถีทางเพศในประเทศไทย*. องค์การแรงงานระหว่างประเทศ.
- เปรมปรีดา ปราโมช ณ อยุธยา. (2546). *การช่วงชิงอัตลักษณ์ "กะเทย" ในงานคาบารัตีโชว์* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ]. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เปรมปรีดา ปราโมช ณ อยุธยา. (2547). *พลวัตภายใน 'ลีลาชีวิตเรื่องเพศแบบกะเทย'*. *วารสารมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์*, 21(2), 93-113.
- เปรมปรีดา ปราโมช ณ อยุธยา. (2549). *กะเทยเหย้าเวที*. มติชน.

- เปรมปรีดา ปราโมช ณ อยุธยา. (2550). The Dynamics of 'Kathoei Sexuality' in Modern Thailand. ใน *ขวัญชีวิต วัน บัวแดง, และ อภิญญา เฟื่องฟูสกุล (บรรณาธิการ), ข้ามขอบฟ้า 60 ปี ชีเกฮารุ ทานาเบ (น. 215-233). ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).*
- พรเทพ แพรขาว. (2551). *ประสบการณ์ชีวิตทางด้านสุขภาพทางเพศของชายรักเพศเดียวกัน ในชุมชนอีสาน* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์]. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พรเทพ แพรขาว. (2556). ผู้สาวหน้าอำนหมอลำ ความสัมพันธ์ระหว่างกะเทยและผู้ชายในคอนเสิร์ตหมอลำอีสาน. ใน *นฤพนธ์ ต้วงวิเศษ, และ ปิเตอร์ เอ. แจ็คสัน (บรรณาธิการ), เพศ หลากเฉดสี: พหุวัฒนธรรมทางเพศในสังคมไทย (น. 60-85). ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).*
- พรเทพ แพรขาว, และ เกษราวัลณ์ นิลรวงกูร. (2552). *ชีวิตและสุขภาพของกะเทยอีสานในคณะหมอลำ*. คณะพยาบาลศาสตร์, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พัชรินทร์ สิริสุนทร. (2558). *ความรู้ อำนาจ และสุขภาพ: จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิชัย รัตนดิลก ณ ภูเก็ต. (2555). บทวิจารณ์หนังสือ ระเบียบวิธีทฤษฎีฐานราก (Grounded theory). *วารสารพัฒนาสังคม, 14(2), 101-110.*
- วีระยุทธ ปีสาลี. (2557). *กรุงเทพฯ ยามราตรี*. มติชน.
- ศุภลักษณ์ ผาดศรี, และ วิไลวรรณ มณีจักร สโนว์. (2555). วิธีการวิจัยแบบสร้างทฤษฎีจากข้อมูล (Grounded theory methodology). *วารสารกิจกรรมบำบัด, 17(3), 30-37.*
- สุไลพร ชลวิไล. (2550). *เพศไม่หนึ่ง: ตัวตน เพศภาวะ เพศวิถี ในมิติสุขภาพ*. ภาควิชาความร่วมมือในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ด้านเพศภาวะ เพศวิถี และสุขภาพ.
- สุไลพร ชลวิไล. (2551). กะเทย. ใน *พิมพ์วัลย์ บุญมงคล, สุไลพร ชลวิไล, มลฤดี ลาพิมล และ รณภูมิ สามัคคีคารมย์ (บรรณาธิการ), ภาษาเพศในสังคมไทย: อำนาจ สิทธิ และสุขภาพทางเพศ (น. 151-164). ภาควิชาความร่วมมือในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ด้านเพศภาวะ เพศวิถี และสุขภาพ.*
- Charmaz, K. (2006). *Constructing grounded theory: A practical guide through qualitative analysis*. SAGE.
- Charmaz, K. (2008a). Grounded theory as an emergent method. In S. N. Hesse-Biber & P. Leavy (Eds.), *Handbook of emergent methods* (pp. 155-172). The Guilford Press.
- Charmaz, K. (2008b). Grounded theory: Objectivist and constructivist methods. In J. A. Holstein & J. F. Gubrium (Eds.), *Handbook of constructionist research* (pp. 397-412). The Guilford Press.

- Charmaz, K. (2013). *Grounded theory for qualitative research: A practical guide*. SAGE.
- Chua, J. L. (2015). The vernacular mobilization of human rights in Myanmar's sexual orientation and gender identity movement. *Law & Society Review*, 49(2), 229-332.
- Chua, J. L., & Gilbert, D. (2015). Sexual orientation and gender identity minorities in transition: LGBT rights and activism in Myanmar. *Human Rights Quarterly*, 37(1), 1-28.
- Colebrook, C. (2010). *Deleuze and the meaning of life*. Continuum.
- Collier, S. J., & Ong, A. (2005). Global assemblages, anthropological problems. In S. J. Collier & A. Ong (Eds.), *Global assemblages: Technology, politics, and ethics as anthropological problems* (pp. 3-21). Blackwell Publishing.
- DeLanda, M. (2000). *A thousand years of nonlinear history*. Swerve Editions.
- DeLanda, M. (2002). *Intensive science and virtual philosophy*. Bloomsbury Academic.
- DeLanda, M. (2006a). *A new philosophy of society: Assemblage theory and social complexity*. Continuum.
- DeLanda, M. (2006b). Deleuzian social ontology and assemblage theory. In M. Fuglsang & B. M. Sørensen (Eds.), *Deleuze and the social* (pp. 250-266). Edinburgh University Press.
- DeLanda, M. (2010). *Deleuze: History and science*. Atropos Press.
- DeLanda, M. (2016). *Assemblage theory*. Edinburgh University Press.
- Deleuze, G., & Guattari, F. (2005). *A thousand plateaus: Capitalism and schizophrenia* (B. Massumi, Trans.). The University of Minnesota Press. (Original work published 1980).
- Harman, G. (2002). *Tool-being: Heidegger and the metaphysics of objects*. Carus Publishing Company.
- Ho, C. T. (2009). Transgender, transgression, and translation: A cartography of Nat Kadaws, notes on gender and sexuality within the spirit cult of Burma. *Discourse*, 31(3), 273-317.
- Jackson, A. P. (1995). *Dear Uncle Go: Male homosexuality in Thailand*. Bua Luang Books.
- Jackson, A. P. (1999). Tolerant but unaccepting: The myth of Thai 'gay paradise'. In P. A. Jackson & M. N. Cook (Eds.), *Gender and sexualities in modern Thailand* (pp. 226-242). O.S. Printing House.

- Jackson, A. P. (2011). Capitalism, LGBT activism, and queer autonomy in Thailand. In P. A. Jackson (Ed.), *Queer Bangkok: twenty first century markets, media, and rights* (pp. 195-204). Hong Kong University Press.
- Jackson, A. P. (2016). *First queer voices from Thailand: Uncle Go's advice columns for gays, lesbians and kathoeyes*. Hong Kong University Press.
- Jackson, P. A. & Sullivan, G. (Eds.). (2000). *Lady boy, tom boy, rent boys: Male and female homosexualities in contemporary Thailand*. Silkworm Books.
- Lawrence, J., & Tar, U. (2013). The use of grounded theory technique as a practical tool for qualitative data collection and analysis. *The Electronic Journal of Business Research Methods*, 11(1), 29-40.
- Shannak, R. O., & Aldhmour, F. M. (2009). Grounded theory as a methodology for theory generation in information systems research. *European Journal of Economics, Finance and Administrative Sciences*, 15(2009), 32-50.
- Spiro, M. E. (1967). *Burmese supernaturalism*. Institute for the Study of Human Issues.
- Totman, R. (2003). *The third sex: kathoey-Thailand's lady boys*. Souvenir Press.
- Waiyawan, L. (2009). *Sexuality and sexual agency of Kathoey living with HIV/AIDS in I-Saan, Thailand* [Unpublished master thesis]. Mahidol University.